

**Hallituksen esitys Eduskunnalle Pohjois-Atlantin sopimuksen
sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien
valtioiden välisen sopimuksen niiden joukkojen asemasta ja sen
lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Brysselissä 19 päivänä kesäkuuta 1995 tehdyn Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välisen sopimuksen niiden joukkojen asemasta sekä siihen liittyvän kuolemanrangaistuksen käytön rajoittamista koskevan lisäpöytäkirjan.

Sopimus on kehys sopimus, jolla Naton jäsenvaltiot ja rauhankumppanuuteen osallistuvat muut valtiot sitoutuvat noudattamaan keskinäisissä suhteissaan vuonna 1951 Naton jäsenvaltioiden välillä tehtyä sopimusta niiden joukkojen asemasta. Joukkojen asemaa koskeva sopimus sisältää määräyksiä, jotka koskevat muun muassa maahantulo-muodollisuuksia, aseenkanto-oikeutta, tuomiovallan käyttöä, vahingonkorvausoikeutta ja siitä luopumista eräissä tapauksissa sekä joukkojen erivapauksia ja erioikeuksia.

Lisäpöytäkirjan mukaan sen sopimusvaltiot eivät pane täytäntöön kuolemanrangaistusta

pöytäkirjan sopimuspuolena olevan toisen valtion joukkoihin, siviilihenkilöstöön tai niiden huollettaviin kuuluvien henkilöiden osalta.

PfP-sopimus tuli kansainvälisesti voimaan 13 päivänä tammikuuta 1996 ja sen lisäpöytäkirja 1 päivänä kesäkuuta 1996 kolmen valtion ratifioitua sopimuksen ja sen lisäpöytäkirjan. Muiden valtioiden osalta sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua ratifioimis- tai hyväksymiskirjojen tallettamisesta ja lisäpöytäkirja tulee voimaan ratifioimis- tai hyväksymiskirjojen tallettamispäivänä.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen ja sen lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana kuin sopimus.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	3
1. Johdanto	3
2. Nykytila	4
3. Sopimusten ja lisäpöytäkirjan tavoitteet ja keskeinen sisältö	4
3.1. Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhan-	
kumppanuuteen osallistuvien valtioiden välinen sopimus niiden joukkojen	
asemasta	4
3.2. Sopimus Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden	
joukkojen asemasta	5
3.3. Lisäpöytäkirja	5
4. Esityksen vaikutukset	5
5. Asian valmistelu	5
5.1. Asian valmistelu Natossa	5
5.2. Asian valmistelu Suomessa	6
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	6
1. Sopimukset, lisäpöytäkirja ja lakiehdotus	6
1.1. Sopimus Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden	
rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen	
asemasta	6
1.2. Lisäpöytäkirja	7
1.3. Sopimus Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden	
joukkojen asemasta	7
2. Sopimusten ja lisäpöytäkirjan suhde Suomen lainsäädäntöön	12
3. Voimaantulo	15
4. Säättämisyjärjestys	15
5. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus	16
Lakiehdotus	17
Sopimustekstit	18

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Naton huippukokous teki 11 päivänä tammiukuuta 1994 aloitteen rauhankumppanuudesta (Partnership for Peace, PFP), jonka tavoitteena on laajentaa ja tiivistää poliittista ja sotilaallista yhteistyötä kaikkialla Euroopassa, lisätä vakautta, vähentää rauhaa uhkaavia tekijöitä sekä vahvistaa suhteita käytännön yhteistyötä edistämällä ja vahvistamalla sitoutumista demokraattisiin periaatteisiin. Rauhankumppanuusaloite oli kohdistettu erityisesti Pohjois-Atlantin yhteistyöneuvoston (NACC) osanottajavaltioille eli Keski- ja Itä-Euroopan maille tarkoituksena lisätä niiden puolustusvoimien avoimuutta ja demokraattista valvontaa sekä edistää sotilaallista yhteistyötä. Naton jäsenvaltioiden päämiehet ja hallitusten päämiehet esittivät kutsun myös muille silloisen Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin (ETYK, myöhemmin ETYJ) osanottajavaltioille, jotka ovat kykeneviä ja halukkaita osallistumaan ohjelmaan. Rauhankumppanuuteen ovat liittyneet Nato-maiden lisäksi Itsenäisten valtioiden liiton (IVY) maat Tadžikistania lukuunottamatta, Bulgaria, Itävalta, Latvia, Liettua, Malta, Puola, Romania, Ruotsi, Slovakia, Slovenia, Suomi, Sveitsi, Tšekin tasavalta, Itävalta, Unkari ja Viro. Malta on sittemmin vetäytynyt rauhankumppanuudesta.

Tasavallan presidentti päätti 18 päivänä huhtikuuta 1994, että Suomi osallistuu rauhankumppanuusohjelmaan hallituksen ulkoasiainvaliokunnan ja eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan hyväksyttyä Suomen osallistumisen periaatteet ja yhteistyömuodot. Suomi allekirjoitti rauhankumppanuuteen tähtäävän kehysasiakirjan 9 päivänä toukokuuta 1994. Samassa tilaisuudessa Suomi luovutti Naton sihteeristölle Suomen tarjousasiakirjan, jossa määriteltiin sellaiset yhteistyöalueet, joihin Suomi oli kiinnostunut osallistumaan rauhankumppanuuden puitteissa. Suomi toivoi voivansa antaa erityisesti rauhanturvakokemukseensa perustuvan panoksensa pyrkimyksiin vahvistaa yhteistyön ja yhteisen toiminnan kautta turvallisuutta ja vakautta koko Euroopassa uusia jakolinjoja luomatta.

Suomi tarjosi muille kumppaneille rauhanturvatoiminnan alalta asiaankuuluvaa ammattitaitoa ja voimavaroja, jotka auttaisivat niitä luomaan, ylläpitämään ja parantamaan mahdollisuuksiaan osallistua Yhdistyneiden Kansakuntien tai ETYJin päätökseen perustuviin rauhanturvaoperaatioihin. Suomi ilmaisi kiinnostuksensa myös yhteistyöhön etsintä- ja pelastustoimen sekä humanitaaristen operaatioiden ja ympäristönsuojelun alalla. Tarjousasiakirjan pohjalta laaditaan vuosittain yksilöllinen rauhankumppanuusohjelma, johon kirjataan osallistumisen yleiset poliittiset päämäärät, käytävissä olevat resurssit, yhteistyön eri osa-alueiden konkreettiset tavoitteet ja luettelo PFP:n työohjelmasta valituista tapahtumista, joihin Suomi aikoo osallistua, sekä tapahtumat, joita Suomi isännöi.

PFP:n ensimmäisenä toimintavuonna, syksyllä 1994, Suomi osallistui noin 20 tapahtumaan. Näistä kolme oli rauhanturvaharjoituksia, joihin Suomi lähetti tarkkailijoita. Vuonna 1995 Suomi osallistui noin 80 PFP-tapahtumaan ja vuonna 1996 noin 55 tapahtumaan. Vuonna 1997 on tarkoitus lähettää Norjassa rauhankumppanuuden hengessä ("in the spirit of PFP") järjestettävään pohjoismaiseen rauhanturvaharjoitukseen ensimmäistä kertaa myös varsinaisia joukkoja. PFP-tapahtumien tarjoajana Suomi on järjestänyt puolustushallinnon puolella sekä varsinaista PFP-koulutusta että kutsunut Suomeen järjestettävälle sotilastarkkailiakursseille osallistujia PFP-maista. Suomi on ilmoittanut Natolle valmiutensa isännöidä PFP:n puitteissa rauhanturvaamiseen keskittyvän maavoimien esikuntatyypin johtamisharjoituksen vuonna 1998. Myös pelastushallinto on tarjonnut kumppanuusmaiden edustajille osallistumismahdollisuuksia Suomeen järjestettäviin koulutustilaisuuksiin. Suomen pelastushallinto järjesti vuonna 1996 Latviassa ja Virossa pelastusharjoitukset, joihin kutsuttiin myös PFP-maiden edustajia.

Suomi liittyi myös keväällä 1995 alkaneseen rauhankumppanuuden suunnittelu- ja arviointiprosessiin (Planning and Review Process, PARP) kehittääkseen suomalaisten kriisinhallintajoukkojen yhteistoimintakykyä

kansainvälisissä operaatioissa toimimista varten.

Suomen PARP-prosessiin nimeämät joukot ovat tällä hetkellä moottoroitu jalkaväkijäpatallina, rakentajapatallina, vartiokomppania, kuljetuskomppania, kolme merivoimien alusta ja sisäasiainministeriön alainen pelastuspalveluyksikkö. Pfp-ohjelmaan osallistuu henkilöitä myös edellä mainittujen joukkojen ulkopuolelta.

2. Nykytila

Rauhankumppanuuteen liittyy kumppanuusmaiden alueella järjestettäviä rauhanturva- ja etsintä- ja pelastustoimen harjoituksia, joiden aikana vieraiden valtioiden puolustusvoimien jäseniä ja siviilihenkilöstöä oleskelee kyseisen valtion alueella. Kansainvälinen tapaoikeus sisältää säännöksiä vieraan valtion joukkojen asemasta toisen valtion alueella. Kansainvälisoikeudelliset säännökset ovat kuitenkin monien kysymysten osalta vakiintumatta ja muuttuvat kansainvälisen yhteistyön myötä. Tapaoikeuden säännökset eivät useinkaan anna riittäviä ohjeita vieraan valtion joukkojen yhteydessä esiintyvissä käytännön tilanteissa. Vieraiden valtioiden joukkojen ja siviilihenkilöstön asemaa toisen kumppanuusmaan alueella on pyritty sääntelemään erilaisin järjestelyin, muun muassa siten, että lähettävävaltio pyrkii yksipuolisella julistuksella määrittelemään keskeisiä joukkojen ja siviilihenkilöstön asemaan liittyviä kysymyksiä. Erilaisten harjoitusten lisääntyessä on käynyt ilmeiseksi, että vieraan valtion joukkojen ja siviilihenkilöstön jäsenten asema tulisi määritellä tarkemmin ja pyrkiä siihen, että eri maiden henkilöstöön sovellettaisiin samoja määräyksiä.

Ulkomailla järjestettävien harjoitusten lisääntyttyä lakia Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön päätökseen perustuvaan rauhanturvaamistoimintaan (514/1984), jäljempänä rauhanturvaamislaki, täydennettiin. Rauhanturvaamislain 5 §:n 1 momentin (1465/1995) mukaan laissa tarkoitettuun rauhanturvaamistoimintaan osallistumisen edellyttämien valmiuksien luomiseksi tarvittavaa rauhanturvaamiskoulutusta voi Suomessa tai muussa maassa kansallisesti järjestetyn koulutuksen lisäksi antaa YK, ETYJ tai muu kansainvälinen järjestö tai järjestely, jossa Suomi on osallisena.

Lain 5 §:n 3 momentin mukaan rauhanturvaamiskoulutusta voidaan antaa myös ulkomaalaisille sotilasyksiköille tai yksittäisille henkilöille Suomessa ja suomalaiset sotilasyksiköt tai yksittäiset henkilöt voivat osallistua rauhanturvaamiskoulutukseen myös ulkomailla. Tällä säännöksellä haluttiin kirjata lakiin toiminta, jota muun muassa rauhankumppanuuden puitteissa on harjoitettu (HE 185/1995 vp). Rauhanturvaamislaki ei sisällä kuitenkaan säännöksiä ulkomaisten joukkojen tai siviilihenkilöstön asemasta Suomessa. Suomalaisen henkilöstön asema ulkomailla riippuu Suomen ja vastaanottajavaltion lainsäädännöstä ja siitä, mitä Suomen ja vastaanottajavaltion välillä on mahdollisesti sovittu henkilöstön asemasta. Henkilöstön asemaan voidaan tehokkaasti vaikuttaa ainoastaan valtiosopimuksella.

Puolustusministeriö on pitänyt tärkeänä, että suomalaisten joukkojen oikeudellinen asema Pfp-harjoituksissa ulkomailla ja ulkomaisten joukkojen asema Suomessa järjestettäisiin mahdollisimman pian. Osallistuminen Norjassa toukokuussa 1997 järjestettävään pohjoismaiseen rauhanturvaharjoitukseen ja Suomen vuonna 1998 isännöimäksi suunniteltu rauhanturvaharjoitus edellyttävät, että Suomi on omalta osaltaan järjestänyt joukkojen asemaa koskevat kysymykset. Myös Bosnian ja Hertsegovinan rauhansopimuksen sotilaalliseen toimeenpano-operaatioon (IFOR) ja sen jatko-operaatioon (SFOR) liittyvien järjestelyjen yhteydessä on käynyt ilmeiseksi, että Suomen tulisi järjestää joukkojen asemaa koskevat kysymykset vastaavalla tavalla kuin useimmat muut kyseisiin operaatioihin osallistuvat valtiot ovat tehneet.

3. Sopimusten ja lisäpöytäkirjan tavoitteet ja keskeinen sisältö

3.1. Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välinen sopimus niiden joukkojen asemasta

Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välisellä sopimuksella niiden joukkojen asemasta, jäljempänä Pfp-sopimus, pyritään määrittelemään rauhankumppanuusmaiden joukkojen asema

toisen sopimusvaltion alueella. PfP-sopimus on poliittisluonteiseen järjestelyyn liittyvä ensimmäinen oikeudellisesti sitova sopimus. PfP-sopimuksen johdannossa todetaan, että sopimusvaltioiden joukkoja voidaan lähettää toisen sopimusvaltion alueelle. Johdannossa kuitenkin korostetaan sitä, että päätös lähettää tai vastaanottaa joukkoja edellyttää välissä kyseisten sopimusvaltioiden välisiä erillisiä järjestelyjä. PfP-sopimus on kehys-sopimus, jolla Nato-maat ja muut PfP-maat sitoutuvat noudattamaan keskinäisissä suhteissaan Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden välillä Lontoossa 19 päivänä kesäkuuta 1951 niiden joukkojen asemasta tehtyä sopimusta, jäljempänä Nato-sofa, siten kuin kaikki sopimuksen sopimusvaltiot olisivat Nato-sofan sopimusvaltioita.

3.2. Sopimus Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta

Nato-sofan mukaan sopimuspuolten joukot ja siviilihenkilöstö ovat velvollisia kunnioittamaan vastaanottajavaltion lakia. Sopimuspuolten joukkojen jäsenet voivat tietyin edellytyksin saapua vastaanottajavaltille matkustusasiakirjanaan henkilötodistus. Sopimuspuolet tunnustavat toistensa myöntämät ajokortit ja ajoluvat. Joukkojen jäsenet voivat kantaa vastaanottajavaltille aseita. Sopimus sisältää yksityiskohtaiset määräykset lähettäjä- ja vastaanottajavaltion oikeudesta harjoittaa tuomiovaltaa joukkojen ja siviilihenkilöstön jäseniin ja näiden huollettaviin nähden. Sopimuksen mukaan sopimuspuolet luopuvat pääsääntöisesti korvausvaatimuksista toista sopimuspuolta kohtaan. Sopimus sisältää määräykset vahingonkorvausvastuun jakautumisesta sopimuspuolten välillä, kun vahinkoa on aiheutunut kolmannelle osapuolelle. Sopimuksessa määrätään eräistä vero- ja tullivapautuksista.

Nato-sofa on aikanaan laadittu toisen valtion maaperällä tapahtuvia sotaharjoituksia ja joukkojen pidempiaikaista oleskelua varten. Sopimus sisältää näin ollen useita sellaisia määräyksiä, joilla ei ole mahdollisia Naton johtamia rauhanturvaoperaatioita lukuunottamatta Suomen kannalta juuri merkitystä.

3.3 Lisäpöytäkirja

Nato-sofan mukaan lähettäjävaltion viranomaiset eivät saa panna täytäntöön kuole-

manrangaistusta vastaanottajavaltille, jos vastaanottajavaltion lainsäädännössä ei säädetä sellaista rangaistusta samanlaisessa tapauksessa. Koska kuolemanrangaistus on useiden PfP-maiden lainsäädännön mukaan kielletty, Nato-sofan määräystä on täydennetty kuolemanrangaistuksen käytön rajoittamista koskevalla lisäpöytäkirjalla. Pöytäkirjan mukaan sopimusvaltio ei voi panna täytäntöön kuolemanrangaistusta minkään toisen lisäpöytäkirjan sopimusvaltion joukkojen ja sen siviilihenkilöstön ja niiden huollettavien osalta.

4. Esityksen vaikutukset

Sopimuksella ja sen lisäpöytäkirjalla ei ole valtionalouteen kohdistuvaa huomattavaa merkitystä. Sopimuksella luovutaan vastavuoroisesti eräiden tullien ja verojen perimisestä joukkojen ja siviilihenkilöstön, niiden jäsenten ja näiden huollettavien osalta. Sopimusta sovelletaan Suomen alueella todennäköisesti vain lyhytaikaisissa PfP-harjoituksissa, joita ei järjestettäne Suomessa kuitenkaan joka vuosi. Sopimuksesta johtuva valtion tulojen menetys on näin ollen hyvin marginaalista. Sopimuksella luovutaan pääsääntöisesti esittämästä vahingonkorvausvaatimuksia toisia sopimusvaltioita kohtaan. Koska luopuminen on vastavuoroista, ei sen voida arvioida aiheuttavan valtion menojen lisäystä. Sopimuksella on vain vähäisiä muuhun kuin valtionalouteen kohdistuvia taloudellisia vaikutuksia. Suomalaisten joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenet voivat hyötyä vähäisessä määrin niistä tulli- ja verovapautuksista, joita ne saavat sopimuksen nojalla.

Sopimuksella ei ole organisaatio-, henkilöstö- tai ympäristövaikutuksia.

5. Asian valmistelu

5.1. Asian valmistelu Natossa

PfP-sopimus ja siihen liittyvä lisäpöytäkirja valmisteltiin Naton jäsenvaltioiden keskuudessa. Sopimus- ja lisäpöytäkirjaluonnokset esiteltiin muille PfP-maille keväällä 1995 ja Naton neuvosto teki toukokuussa 1995 päätöksen avata sopimus ja sen lisäpöytäkirja allekirjoitettavaksi. PfP-maat kututtiin 13 päivänä kesäkuuta 1995 tilaisuu-

teen, jossa niille annettiin yksityiskohtaista tietoa sopimuksesta ja sen lisäpöytäkirjasta. Sopimuksen valmistelua yksinomaan Naton piirissä on perusteltu tarpeella järjestää joukkojen asema PfP-tapahtumissa mahdollisimman pian ja toisaalta Nato-maiden kokemusten mukaan Nato-sofa on toiminut erittäin hyvin koko sen voimassaoloajan.

PfP-sopimus ja sen lisäpöytäkirja avattiin allekirjoitettavaksi 19 päivänä kesäkuuta 1995. Sopimus tuli kansainvälisesti voimaan 13 päivänä tammikuuta 1996 ja sen lisäpöytäkirja 1 päivänä kesäkuuta 1996 kolmen valtion ratifioitua sopimuksen ja sen lisäpöytäkirjan. Sopimuksen sopimuspuolia ovat tällä hetkellä Albania, Bulgaria, Kanada, Latvia, Liettua, Norja, Romania, Ruotsi, Slovakia, Slovenia, Tshekin tasavalta, Unkari, Viro ja Yhdysvallat. Yhdysvaltoja lukuunottamatta kaikki sopimuksen sopimuspuolet ovat ratifioineet tai hyväksyneet myös lisäpöytäkirjan. Sopimuksen ovat sopimuspuolten lisäksi allekirjoittaneet Alankomaat, Belgia, Espanja, Georgia, Iso-Britannia, Italia, Itävalta, Kazakstan, Entisen Jugoslavian tasavalta Makedonia, Moldova, Norja, Puola,

Ranska, Saksa, Suomi, Tanska, Turkki, Ukraina ja Uzbekistan. Näistä valtioista Iso-Britannia ja Turkki eivät ole allekirjoittaneet lisäpöytäkirjaa.

5.2. Asian valmistelu Suomessa

Suomi ilmoitti Natolle kesäkuussa 1995, että PfP-sopimus edellyttää Suomessa useiden eri ministeriöiden kuulemista, ennen kuin päätös mahdollisesta allekirjoittamisesta voidaan tehdä, ja että sopimuksen hyväksyminen edellyttää eduskunnan suostumusta. Sopimuksesta ovat antaneet lausuntonsa oikeus-, sisäasiain-, puolustus-, valtiovarain-, liikenne- ja sosiaali- ja terveysministeriö. Suomen edustajat ovat käyneet keskusteluja Naton kanssa sopimuksen tulkintaan ja sen soveltamiseen Suomen alueella liittyvistä kysymyksistä. Tasavallan presidentti myönsi 5 päivänä joulukuuta 1996 allekirjoitusvaltuudet. Sopimus ja sen lisäpöytäkirja allekirjoitettiin Suomen puolesta 16 päivänä joulukuuta 1996. Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä ulkoasiainministeriössä yhteistyössä lausunnonantajien kanssa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Sopimukset, lisäpöytäkirja ja lakiehdotus

1.1. Sopimus Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta

Sopimuksen johdannossa todetaan sopimusvaltioiden alueellista suvereniteettia korostaen, että päätös lähettää ja vastaanottaa joukkoja edellyttää jatkossakin kyseisten sopimusvaltioiden välisiä erillisiä järjestelyjä. Johdannon mukaan sopimuksen tarkoituksena on määritellä tällaisten joukkojen asema silloin, kun ne erillisen sopimuksen tai muun järjestelyn perusteella ovat toisen sopimusvaltion alueella.

I artiklan viittausmääräyksen mukaisesti sopimuksen asiallinen sisältö muodostuu Nato-sofan määräyksistä, ellei tässä sopimuksessa tai sen lisäpöytäkirjoissa toisin määrätä. Sopimusvaltiot sitoutuvat noudat-

tamaan Nato-sofan määräyksiä siten kuin ne olisivat Nato-sofan sopimuspuolia, tulematta kuitenkaan muodollisesti sen sopimuspuoliksi.

II artiklan mukaan sopimuksen soveltamisalueena on sopimusvaltioiden. Nato-sofassa esiintyvien viittausten Pohjois-Atlantin sopimuksen alueeseen katsotaan sisältävän myös rauhankumppanuuden.

III artiklan mukaan Nato-sofan määräykset, jotka koskevat Pohjois-Atlantin neuvostolle, sen sijaisten puheenjohtajalle tai välimiehelle jätettäviä pyyntöjä tai riitakysymyksiä, eivät koske muita PfP-maita. Ne ratkaisevat itseään koskevat kysymykset neuvottelemalla ilman ulkopuoliseen tuomiovaltaan turvautumista.

IV artiklan mukaan sopimusta voidaan täydentää tai muuttaa muulla tavalla kansainvälisen oikeuden mukaisesti.

V artikla koskee sopimuksen allekirjoittamista, ratifioimista, hyväksymistä ja voimaantuloa.

VI artiklan mukaan sopimus voidaan ir-

tisanoa kirjallisesti ja irtisanominen tulee voimaan vuoden määräajan kuluttua.

1.2. Lisäpöytäkirja

Lisäpöytäkirjan johdannossa todetaan, että kaikkien Pfp-sopimuksen sopimusvaltioiden lainsäädäntö ei salli kuolemanrangaistusta.

I artiklassa määrätään, että sikäli kuin sopimusvaltiolla on Pfp-sopimuksen nojalla tuomiovaltaa, pöytäkirjan sopimusvaltio ei saa kuitenkaan panna täytäntöön kuolemanrangaistusta minkään toisen lisäpöytäkirjan sopimusvaltion joukkojen, siviilihenkilöstön ja niiden huollettavien osalta. *I artikla* ei kiellä tuomitsemasta kuolemanrangaistukseen, mutta määrää, ettei rangaistusta saa panna täytäntöön näiden henkilöiden osalta.

II artikla sisältää pöytäkirjan allekirjoittamista, ratifioimista, hyväksymistä ja voimaantuloa koskevat määräykset.

1.3. Sopimus Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta

Sopimuksen johdanto sisältää samanlaiset määräykset kuin Pfp-sopimuksen johdanto. Viittaukset erillisiin järjestelyihin tarkoittavat myös mahdollisuutta tiettyjen sopimuspuolten kesken sopia joukkojen maahantulosta sekä tarvittaessa täydentävistä määräyksistä koskien joukkojen asemaa vastaanottajavaltion alueella.

I artiklan 1 kappaleessa määritellään keskeisiä sopimuksessa käytettyjä ilmaisuja "joukot", "siviilihenkilöstö", "huollettava", "lähettäjävaltio", "vastaanottajavaltio", "lähettäjävaltion sotilasviranomaiset" ja "Pohjois-Atlantin neuvosto". *I artiklan 2 kappaleen* mukaan sopimus koskee sopimuspuolten paikallisviranomaisia samalla tavalla kuin keskusviranomaisia. Paikallisviranomaisten omaisuuden ei kuitenkaan katsota olevan sopimuspuolen omaisuutta sopimuksen VIII artiklan tarkoittamassa merkityksessä.

II artiklassa määrätään, että lähettäjävaltion joukkojen ja siviilihenkilöstön ja huollettavien tulee kunnioittaa vastaanottajavaltion lakia. Tämä tavanomaisoikeudellinen sääntö on kirjattu myös Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvajoukkojen asemaa koskevaan mallisopimukseen (A/45/594) ja YK:n rauhanturvaoperaatioiden isäntävaltioiden kans-

sa tekemiin sopimuksiin YK:n joukkojen asemasta niissä tapauksissa, joissa sopimus on olemassa. *II artiklan* mukaan lähettäjävaltion joukkojen ja siviilihenkilöstön tulee myös pidättäytyä kaikesta poliittisesta toiminnasta vastaanottajavaltiossa.

III artiklan 1 kappaleen mukaan joukkojen jäseniä eivät koske vastaanottajavaltion normaalit passi- ja viisumisäännökset eivätkä ulkomaalaisten rekisteröintiä ja valvontaa koskevat säännökset edellyttäen, että noudatetaan artiklan 2 kappaleessa asetettuja ja vastaanottajavaltion asettamia muodollisuuksia. *III artiklan 2 kappaleen* mukaan joukkojen jäsenten tulee pyydettyä esittää lähettäjävaltion antama henkilötodistus ja lähettäjävaltion tai Naton antama muuttomääräys. Sopimuksen *III artiklan 3 kappaleen* mukaan siviilihenkilöstön jäsenten ja huollettavien matkustusasiakirjana on passi. *III artiklan 4 ja 5 kappaleessa* määrätään joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenen kotiuttamisesta ja karkottamisesta vastaanottajavaltion alueelta noudatettavasta menettelystä.

IV artiklan määräysten mukaan vastaanottajavaltion tulee hyväksyä lähettäjävaltion myöntämä ajokortti tai ajolupa tai vaihtoehtoisesti myöntää tällaisen asiakirjan omistajalle ajokortti tai ajolupa ilman ajokoetta.

V artiklan mukaan lähettäjävaltion joukkojen jäsenet käyttävät vastaanottajavaltiossa pääsääntöisesti sotilaspukua ja heidän virkaajoneuvoissaan tulee olla kansallisuustunnus.

VI artiklan mukaan lähettäjävaltion joukkojen jäsenillä on oikeus kantaa aseita. Määräys koskee vain lähettäjävaltion sotilaita. *VI artikla* ei siten oikeuta esimerkiksi lähettäjävaltion siviilivartijoita tai rikostutkijoita kantamaan aseita vastaanottajavaltiossa. Lähettäjävaltion viranomaisten tulee suhtautua myönteisesti vastaanottajavaltion tekemiin pyyntöihin, jotka liittyvät aseiden kantamiseen. Vastaanottajavaltio voi esimerkiksi pyytää ennakoilmoitusta maahantuotavista ja siellä kannettavista aseista. Pfp-harjoituksista laaditaan aina harjoitusasiakirja, jossa voidaan sopia aseenkantoon liittyvistä yksityiskohtaisista ohjeista.

VII artikla sisältää rikosoikeudellista tuomiovaltaa ja kurinpitomenettelyä koskevia hyvin yksityiskohtaisia määräyksiä. Artiklan suhdetta Suomen lainsäädäntöön on käsitelty jäljempänä jaksossa 2. Lähtökohtana on, että rikosoikeudellisesta tuomiovallasta säädetään kunkin valtion lainsäädännössä. Koska valti-

oiden aseelliset joukot ovat valtion elimiä, lähettäjävaltiolle annetaan sopimuksessa kuitenkin tavanomaista pidemmälle menevät oikeudet käyttää tuomiovaltaa ja pitää joukoissa yllä järjestystä.

VII artiklan 1 kappaleen a kohdan mukaan lähettäjävaltion sotilasviranomaisilla on oikeus harjoittaa vastaanottajavaltiossa lähettäjävaltion lain mukaista rikos- ja kurinpitomenettelyyn liittyvää tuomiovaltaa henkilöihin, joita lähettäjävaltion sotilasoikeus koskee. VII artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaan vastaanottajavaltion viranomaisilla on tuomiovalta niiden rikosten osalta, jotka on tehty vastaanottajavaltion alueella ja jotka ovat rangaistavia sen lain mukaan. Vastaanottajavaltiossa oleskelevat ulkomaiset joukot, siviilihenkilöstö ja niiden huollettavat eivät ole näin ollen vapautettuja vastaanottajavaltion rikoslainsäädännön osalta.

VII artiklan 2 kappaleen a kohdan mukaan lähettäjävaltion sotilasviranomaisilla on yksinomainen tuomiovalta sellaisten rikosten osalta, jotka ovat rangaistavia sen lainsäädännön mukaisesti mutta eivät ole rangaistavia vastaanottajavaltion lainsäädännön mukaisesti. Tällaisiin rikoksiin luetaan myös valtion turvallisuuteen kohdistuvat rikokset. Kilpailevaa tuomiovaltaa lähettävän ja vastaanottavan valtion välillä ei voi syntyä, koska kyseessä ovat teot, jotka eivät ole vastaanottavan valtion lainsäädännön mukaan rangaistavia. VII artiklan 2 kappaleen b kohdan mukaan vastaanottajavaltion viranomaisilla on yksinomainen tuomiovalta päinvastaisessa tilanteessa. Myöskään tällaisessa tilanteessa ei voi syntyä kilpailevaa tuomiovaltaa. VII artiklan 2 kappaleen c kohdassa määrätään, että 2 ja 3 kappaleissa tarkoitettuja valtion turvallisuuteen kohdistuvia rikoksia ovat maanpetos, sabotaasi, vakoilu tai mikä tahansa valtion virkasalaisuuskien tai kansalliseen puolustukseen liittyvä rikos.

VII artiklan 3 kappale sisältää määräykset sellaisia tilanteita varten, joissa lähettäjä- ja vastaanottajavaltiolla on rinnakkainen tuomiovalta. VII artiklan 3 kappaleen a kohdan mukaan lähettäjävaltion sotilasviranomaisilla on ensisijainen tuomiovalta rikoksiin, jotka kohdistuvat ainoastaan sen valtion omaisuuteen tai turvallisuuteen tai sen henkilöstön tai niiden huollettavien henkilöön tai omaisuuteen tai rikos on tehty virkatehtävässä. Lähettäjävaltion ensisijainen tuomiovalta tulisi kyseeseen siten esimerkiksi sellaisessa tapauksessa, kun lähettäjävaltion joukkojen

jäsen pahoinpitelee sotilastoverinsa tai perheenjäsenensä. VII artiklan 3 kappaleen b kohdan mukaan kaikkien muiden kuin a kohdassa mainittujen rikosten osalta vastaanottajavaltion viranomaisilla on ensisijainen tuomiovalta. VII artiklan 3 kappaleen c kohdan mukaan, jos valtio, jolla on ensisijainen tuomiovalta, luopuu käyttämästä sitä, sen tulee ilmoittaa asiasta toisen valtion viranomaisille. Sen valtion viranomaisten, joilla on ensisijainen tuomiovalta, tulee suhtautua myönteisesti toisen valtion viranomaisen pyyntöä luopua oikeudestaan ensisijaiseen tuomiovaltaan sellaisissa tapauksissa, joissa pyytävä valtio pitää sitä erityisen merkittävänä. Tässä määräyksessä tarkoitettu luopuminen koskee oikeutta ensisijaiseen tuomiovaltaan mutta ei tuomiovaltaa sinänsä.

VII artiklan 4 kappaleessa määrätään, ettei tämän artiklan määräysten voida katsoa antavan lähettäjävaltion sotilasviranomaisille tuomiovaltaa vastaanottajavaltion kansalaisiin tai asukkaisiin nähden, jolleivät he ole lähettäjävaltion joukkojen jäseniä.

VII artiklan 5 ja 6 kappaleessa määrätään lähettäjä- ja vastaanottajavaltion välisestä yhteistyöstä rikosten selvittämisessä. VII artiklan 5 kappaleen a kohdan mukaan vastaanottaja- ja lähettäjävaltion viranomaiset auttavat toisiaan joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenen tai näiden huollettavien pidättämisessä vastaanottajavaltion alueella ja heidän toimittamisessaan sille viranomaiselle, jonka on määrä harjoittaa tuomiovaltaa edellä olevien määräysten mukaisesti. Tämä sopimusmääräys sisältää siis lähettäjä- ja vastaanottajavaltion viranomaisten yhteistyövelvoitteen. Tämä määräys ei sen sijaan aseta yhteistoimintavelvoitetta kolmannelle PFP-sopimuksen sopimusvaltiolle. Velvollisuus avustaa rikosten selvittämisessä ja pidättämisessä ei ole riippuvainen kaksoisrangaistavuudesta. Sopimusmääräyksen sanamuodon mukaan se ei liity suoraan rikosten tekijän luovuttamiseen (toisen valtion alueelle). VII artiklan 5 kappaleen b kohdan mukaan vastaanottajavaltion viranomaiset ilmoittavat viipymättä lähettäjävaltion viranomaisille, jos niiden joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsen tai näiden huollettava on pidätetty. VII artiklan 5 kappaleen c kohdan mukaan jos syytettävä joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsen, jonka osalta vastaanottajavaltion on määrä harjoittaa tuomiovaltaansa, on lähettäjävaltion huostassa, pitää viimeksi mainittu häntä huostassaan, kunnes

vastaanottajavaltio on asettanut hänet syyteeseen. Sopimusmääräyksen rationa on turvata vastaanottajavaltion mahdollisuus käyttää tuomiovaltaansa. Eräät Naton jäsenvaltiot ovat sopineet kahdenvälisesti pidätetyn tai vangitun henkilön säilyttämisestä lähettäjävaltion huostassa myös syyteeseen asettamisen jälkeen.

VII artiklan 6 kappaleen a kohdan mukaan lähettäjä- ja vastaanottajavaltion viranomaiset auttavat toisiaan tarvittavien rikoksia koskevien tutkimusten suorittamisessa ja todistusaineiston keräämisessä ja hankinnassa, mukaan lukien rikokseen liittyvien esineiden takavarikoiminen ja soveltuviissa tapauksissa niiden luovuttaminen. VII artiklan 6 kappaleen b kohdan mukaan sopimuspuolten viranomaiset ilmoittavat toisilleen sellaisten tapausten käsittelystä, jossa niillä on oikeus käyttää tuomiovaltaa. Sopimusvaltiot eivät ole tämän määräyksen nojalla velvollisia antamaan toisilleen apua omasta aloitteestaan vaan ainoastaan, jos toinen sopimusvaltio sitä pyytää.

VII artiklan 7 kappaleen a kohdan mukaan lähettäjävaltion viranomaiset eivät saa panna kuolemanrangaistusta täytäntöön sellaisessa valtiossa, jonka lainsäädännössä ei säädetä kyseisestä rikoksesta kuolemanrangaistusta. Kuolemanrangaistuksen käytön rajoittamista koskevia määräyksiä on täydennetty PFP-sopimuksen lisäpöytäkirjalla.

VII artiklan 7 kappaleen b kohdan mukaan vastaanottajavaltion viranomaisten tulee suhtautua myönteisesti lähettäjävaltion avunpyyntöön lähettäjävaltion viranomaisten antaman vankeustuomion täytäntöönpanemiseksi vastaanottajavaltion alueella.

VII artiklan 8 kappale sisältää määräykset *ne bis in idem* -säännön soveltamisesta.

VII artiklan 9 kappale sisältää oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevat määräykset. Syytetyllä on vastaanottajavaltiossa oikeus välittömään ja nopeaan oikeudenkäyntiin, saada tietoja häntä vastaan nostetuista syyteistä, oikeus kuulustella todistajia ja nimetä itse todistajia, saada valitsemansa oikeudellinen avustaja tai kokonaan tai osittain maksuton avustaja, oikeus tulkkiin ja oikeus keskustella lähettäjävaltion hallituksen edustajan kanssa sekä oikeus tällaisen edustajan läsnäoloon oikeudenkäynnissä, jos tuomioistuimen säännöt sen sallivat. Suomen lainsäädännössä turvataan tässä kappaleessa tarkoitetut oikeudet.

VII artiklan 10 kappaleessa määrätään lä-

hettäjävaltion viranomaisten oikeudesta pitää yllä järjestystä ja turvallisuutta joukoissa. Pysyville sotilasyksiköillä tai muodostelmilla on oikeus vartioida leirejä, laitoksia tai muita paikkoja, jotka ovat heidän hallussaan vastaanottajavaltion kanssa tehdyn sopimuksen johdosta. Joukkojen sotilaspoliisi voi ryhtyä sopiviin toimenpiteisiin taatakseen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen tällaisilla paikoilla. Tällä määräyksellä ei ole vaikutusta vastaanottajavaltion poliisin toimivaltuuksiin. Lähettäjävaltion viranomaisten oikeudet ryhtyä toimenpiteisiin järjestyksen ylläpitämiseen rajoittuvat lähettäjävaltion hallussa oleviin paikkoihin. Lähettäjävaltion viranomaisten toimialueena voidaan pitää esimerkiksi harjoitusalueita. VII artiklan 10 kappaleen b kohdan mukaan näiden paikkojen ulkopuolella lähettäjävaltion sotilaspoliisi toimii vain sillä edellytyksellä, että vastaanottajavaltion viranomaisten kanssa on sovittu asiasta ja näiden viranomaisten kanssa yhteistoiminnassa.

VII artiklan 11 kappaleen mukaan sopimuspuolten tulee pyrkiä sellaiseen lainsäädäntöön, mukaan lukien rangaistussäännökset, jolla taataan riittävä turvallisuus ja suoja muiden sopimuspuolten omaisuudelle ja asiakirjoille.

VIII artikla sisältää yksityiskohtaiset määräykset vahingonkorvausvastuusta. Artikla jakaantuu 10 kappaleeseen, joista 1-5 kappaleet koskevat virkatehtäviä suoritettaessa aiheutettuja vahinkoja. VIII artiklassa lähdetään siitä peruseriaatteesta, että suvereeni valtio ei ole vapautettu vahingonkorvausvelvollisuudesta, joka aiheutuu tietyistä sen virkamiesten tai viranomaisten teoista. Vahingonkorvausvelvollisuus ei koske kuitenkaan kaikkia tällaisia vahinkoja. Nato-sofassa lähdetään myös siitä, että vastaanottajavaltio ottaa vastatakseen tietyistä vahingonkorvausvaatimuksista ja virkatehtävissä aiheutetuissa vahingoissa vastuuta jaetaan vastaanottaja- ja lähettäjävaltion välillä.

Artiklan 1 kappale sisältää määräykset maa-, meri- tai ilmavoimien käytössä olevalle sopimuspuolen omistamalle omaisuudelle (julkinen omaisuus) aiheutetusta vahingosta. Tämän kappaleen mukaan luovutaan myös toiseen sopimuspuoleen kohdistuvista meripelastusvaatimuksista edellyttäen, että pelastettava alus tai lasti ovat sopimuspuolen omistuksessa ja sen asevoimat käyttivät sitä Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisen operaation yhteydessä.

VIII artiklan 2 kappale sisältää määräykset, jotka koskevat muuta sopimuspuolen omistamaa sen alueella sijaitsevaa omaisuutta. Muiden sopimuspuolten vastuusta päättää välimies, elleivät sopimuspuolet toisin sovi. Välimieheksi valittavan tulee olla vastaanottajavaltion kansalainen. Sopimuksessa ei ole määräyksiä sovellettavasta laista. Käytännössä näissä tapauksissa on yleensä sovellettu vastaanottajavaltion lakia. VIII artiklan 2 kappaleen b kohdassa määrätään edelleen, että sopimuspuoli voi pyytää Pohjois-Atlantin neuvoston sijaisten puheenjohtajaa valitsemaan välimiehen, jos sopimuspuolet eivät kykenee sopimaan välimiehen henkilöstä. Tätä määräystä ei kuitenkaan sovelleta Pfp-sopimuksen III artiklan mukaan tapauksissa, joissa on mukana Natoon kuulumattomia Pfp-maita. Sopimuspuolet sitoutuvat luopumaan vähäisistä, sopimuksessa mainitut summat alittavista korvausvaatimuksista. Luettelossa mainitut summat ovat vastanneet Nato-sofan tekohehtellä 1.400 USD:a, jota voidaan pitää viitteellisenä summana. Valtuuttojen arvot ovat vuosien varrella muuttuneet absoluuttisesti mitattuna ja verrattuna toisiinsa. Sopimuksen 40-vuotisen historian aikana summia ei ole sopimukseen kirjatusta mahdollisuudesta huolimatta tarkistettu kertaakaan.

VIII artiklan 3 kappaleen mukaan tämän artiklan 1 ja 2 kappaleissa tarkoitettuna sopimuspuolen omistamana omaisuutena pidetään myös alusta, joka on vuokrattu ilman miehistöä tai jonka se on määrännyt samoilla ehdoilla käyttöönsä tai jonka se on takavirkoanut.

VIII artiklan 4 kappaleen mukaan sopimuspuolet luopuvat esittämästä toisilleen korvausvaatimuksia, jotka koskevat sen asevoimien jäsenelle virkatehtävässä aiheutunutta vammaa tai kuolemaa. Määräyksellä ei ole vaikutusta vahinkoa kärsineen oikeuteen vaatia korvausta kärsimästään vahingosta.

VIII artiklan 5 kappale koskee vastaanottajavaltion alueella kolmansille osapuolille aiheutettuja vahinkoja. Tässä tarkoitettu kolmas osapuoli voi olla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö mukaan luettuna valtiot, jotka eivät ole sopimuksen sopimuspuolia. Vahingonkorvausvaatimuksen käsittelee vastaanottajavaltio samalla tavalla kuin kyseessä olisi sen omien asevoimien toiminnasta johtuva vaatimus. Vastaanottajavaltio suorittaa kolmannelle osapuolelle korvauksen, jonka

on määrännyt tuomioistuimien tai josta on osapuolten välillä sovittu. Näin suoritettu korvaus on lopullinen ja sopimuspuolia sitova. Lähettäjävaltion vastuu on enintään 75 % suoritetusta vahingonkorvauksesta. VIII artiklan 5 kappaleen f kohdan mukaan Pohjois-Atlantin neuvosto voi sopimusvaltion pyynnöstä poiketa sopimuksessa määrätystä korvausjärjestelystä, jos sopimusmääräysten soveltamisesta aiheutuisi sopimusvaltiolle huomattavia vaikeuksia. Pfp-sopimuksen III artiklan johdosta tätä kohtaa ei sovelleta sopimuspuoliin, jotka eivät ole Naton jäsenvaltioita. Natoon kuulumattomien Pfp-maiden on sovittava vahingonkorvausvastuun kohtuullistamista koskeva kysymys neuvotteluteitse. VIII artiklan 5 kappaleen g kohdan mukaan joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenen ei saa kohdistaa mitään toimenpiteitä vastaanottajavaltiossa häntä vastaan annettujen tuomioiden täytäntöönpanemiseksi, kun vahinko on aiheutettu virkatehtävässä. Tällä osittaisella täytäntöönpanokiellolla ei ole kuitenkaan merkitystä vahinkoa kärsineen asemaan, koska vastaanottajavaltio on sitoutunut suorittamaan vahinkoa kärsineelle tuomitun tai sovitun korvauksen. VIII artiklan 5 kappaleen h kohdan mukaan merenkulussa aiheutettuja vahinkoja koskeviin korvausvaatimuksiin ei pääsääntöisesti sovelleta Nato-sofan määräyksiä.

VIII artiklan 6 kappale koskee joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenelle esitettyjä vahingonkorvausvaatimuksia, jotka aiheutuvat joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenten laitomista toimista tai laiminlyönneistä, joita ei ole tehty virkavelvollisuuksia suoritettaessa. Korvausvaatimus on tällaisessa tapauksessa esitettävä vastaanottajavaltion viranomaiselle, jonka tulee arvioida korvaus kohtuullisella ja oikeudenmukaisella tavalla. Arvioinnista tulee laatia raportti, joka jaetaan lähettäjävaltiolle, joka voi tarjota *ex gratia* -maksua. Jos vahingon kärsinyt hyväksyy tarjouksen, lähettäjävaltio suorittaa korvauksen. Tämän kappaleen määräyksillä ei ole kuitenkaan vaikutusta vastaanottajavaltion tuomioistuinten toimivaltaan käsitellä vahingonkorvausvaatimusta, ellei vahingonkorvausta ole suoritettu. Vahingon kärsijä voi siten olla hyväksymättä tarjotun korvauksen ja esittää korvausvaatimuksen vahingon aiheuttajaa vastaan tuomioistuimessa. Artiklan 7 kappaleen mukaisesti myös lähettäjävaltion asevoimien ajoneuvojen luvattomasta käytöstä johtuvat korvausvaatimukset

käsitellään 6 kappaleessa määrätyllä tavalla.

VIII artiklan 8 kappaleen mukaan välimies ratkaisee kiistan siitä, onko joukkojen tai siviilihenkilöstön laiton toimi tai laiminlyönti tapahtunut virkatehtävässä tai oliko lähettäjävaltion ajoneuvon käyttö luvaton.

VIII artiklan 9 kappaleessa määrätään, että lähettäjävaltio ei vaadi joukkojensa tai siviilihenkilöstönsä jäsenille vapautusta vastaanottajavaltion tuomioistuinten siviililainkäytövallan osalta. Artiklan 10 kappale sisältää lähettäjävaltion ja vastaanottajavaltion välisen yhteistyövelvoitteen todistusaineiston keräämiseksi.

IX artikla sisältää määräyksiä, jotka koskevat joukkojen ja siviilihenkilöstön jäsenten ja näiden huollettavien oleskelua vastaanottajavaltiossa. Tämän artiklan määräyksiä ei juuri jouduta soveltamaan näköpiirissä olevissa lyhytkestoisissa PFP-harjoituksissa. IX artiklan 1 kappaleen mukaan lähettäjävaltion henkilöstö voi ostaa hyödykkeitä ja palveluita omaan käyttöönsä samojen ehtojen mukaisesti kuin vastaanottajavaltion kansalaiset. IX artiklan 2 kappaleen mukaan hyödykkeet ostetaan yleensä sellaisten viranomaisten kautta, jotka ostavat kyseisiä hyödykkeitä vastaanottajavaltion asevoimille. Vastaanottajavaltion viranomaiset osoittavat tarvittaessa sellaiset tuotteet, joiden ostaminen on rajoitettua tai kiellettyä. IX artiklan 3 kappaleen mukaan vastaanottajavaltion viranomaisten tulee hoitaa tarvittavat järjestelyt rakennusten, maa-alueiden ja niihin liittyvien laitteiden ja palvelujen hankkimiseksi lähettäjävaltion joukkojen ja siviilihenkilöstön käyttöön mahdollisimman pitkälle samoilla ehdoilla kuin vastaanottajavaltion omalle henkilökunnalle. Niihin liittyvät oikeudet ja velvollisuudet määräytyvät vastaanottajavaltion lainsäädännön mukaisesti. IX artiklan 4 kappaleessa määrätään lähettäjävaltion joukkojen ja siviilihenkilöstön palveluksessa olevien työntekijöiden asemasta ja tällaisen työvoiman hankkimisesta. IX artiklan 5 kappaleen mukaan lähettäjävaltion joukoille ja siviilihenkilöstölle sekä jäsenten huollettaville on tarvittaessa järjestettävä lääkärinpalvelut. Tämä kappale ei edellytä, että vastaanottajavaltio lisäisi terveydenhoitopalveluitaan. IX artiklan 6 kappale sisältää matkustamisen helpottamiseen liittyviä määräyksiä. IX artiklan 7 kappaleen mukaan lähettäjävaltio suorittaa hyödykkeistä, asunnosta tai palveluista maksun vastaanottajavaltion valuutassa.

XI artiklan 1 kappaleen määräykset kos-

kevat vastaanottajavaltion tulliviranomaisten oikeuksia ryhtyä maahantuloon liittyviin normaaleihin, vastaanottajavaltion lainsäädännön mukaisiin toimenpiteisiin. XI artiklan 2 kappaleen määräykset koskevat virkaajoneuvojen tilapäistä maahantuontia verotta ja niiden verotonta käyttöä maantieliikenteessä. XI artiklan 3 kappaleen mukaan virallisella sinetillä varustetut asiakirjat on vapautettu tullitarkastuksesta. XI artiklan 4 artiklan määräykset koskevat ilman omaa konevoimaa kulkevien ajoneuvojen ja joukkojen muiden varusteiden, elintarvikkeiden ja tavaroiden maahantuontia verotta. XI artiklan 5 kappaleen määräykset koskevat henkilökohtaiseen käyttöön tulevien tavaroiden maahantuontia verotta. XI artiklan 6 kappale koskee henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettujen moottoriajoneuvojen tilapäistä maahantuontia verotta. XI artiklan 8 kappale sisältää määräyksiä verovapaasti maahantuotujen tavaroiden maastaviennistä ja luovuttamisesta vastaanottajavaltiossa. XI artiklan 9 kappaleen mukaan vastaanottajavaltiossa ostetut tavarat saadaan viedä maasta vain vastaanottajavaltion lainsäädännön mukaisesti. XI artiklan 10 kappaleen määräysten mukaan tulliviranomaisten tulee helpottaa joukkojen rajanylitystä. XI artiklan 11 kappaleen mukaan virkaajoneuvojen poltto- ja voiteluaineet saa tuoda maahan verotta. XI artiklan 12 kappaleessa määritellään artiklassa tarkoitettu "tulli". XI artiklan 13 kappaleen mukaan artiklan määräyksiä sovelletaan myös kauttakuljetukseen sopimuspuolen alueen kautta.

XII artiklan määräysten mukaan vastaanottajavaltio voi asettaa sopimuksen mukaisen verovapauden edellytykseksi tiettyjen ehtojen täyttämisen, jotta väärinkäytökset voidaan estää.

XIII artikla sisältää määräyksiä vastaanottajavaltion ja lähettäjävaltion viranomaisten yhteistyöstä ja oikeusavusta.

XIV artiklassa määrätään, että lähettäjävaltion henkilöstö on sekä lähettäjävaltion että vastaanottajavaltion valuuttamääräysten alaisia ja heille voidaan antaa erityisiä valuuttamääräyksiä.

XV artiklan määräysten mukaan sopimuspuolten tulee tarkistaa, jos syttyy niitä koskevia vihollisuuksia, tulisiko sopimuksen määräyksiä joiltakin osin muuttaa. Kaikilla sopimuspuolilla on vihollisuuksien syttyessä oikeus keskeyttää sopimuksen määräysten soveltaminen omalta osaltaan antamalla asi-

asta 60 päivän ennakoilmoituksen. Tällaisissa tilanteissa sopimuspuolten tulee neuvotella tavoitteenaan korvaavista määräyksistä sopiminen.

XVI artiklan mukaan sopimuksen tulkintaa ja soveltamista koskevat määräykset sovitaan neuvottelemalla. PfP- sopimuksen III artiklan mukaisesti tässä artiklassa tarkoitettua riitaisuusien alistamista Pohjois-Atlantin neuvoston ratkaistavaksi ei sovelleta niihin sopimuspuoliin, jotka eivät ole Naton jäseniä. Niitä koskevat riidat on aina ratkaistava neuvottelemalla.

XVII-XX artikla sisältävät tavanomaisia sopimuksen loppumääräyksiä sopimuksen muuttamisesta, ratifioimisesta, voimaantulosta, irtisanomisesta ja soveltamisesta sopimusvaltion eri alueisiin.

2. Sopimusten ja lisäpöytäkirjan suhde Suomen lainsäädäntöön

Seuraavassa selvitetään eräiden sopimusmääräysten suhdetta Suomen lainsäädäntöön.

Nato-sofan III artiklan 2 kappaleessa tarkoitetut maahantulomuodollisuuksiin liittyvät vapautukset tulee myöntää edellyttäen, että kyseissä määräyksessä asetettuja ja vastaanottajavaltion asettamia muodollisuuksia noudatetaan. Tämän mukaan Suomi sopimuspuolena voi asettaa muiden kansainvälisten sitoumustensa rajoissa passi- ja viisumivapautuksen myöntämiselle edellytykseksi tiettyä maahantuloon ja sieltä poistumiseen liittyviä muodollisuuksia. Vieraan valtion joukkojen voidaan edellyttää esimerkiksi saapuvan Suomen alueelle pääsääntöisesti ryhminä. Ulkomaalaisasetuksen (142/1994) 2 §:n mukaan passin asemasta voidaan hyväksyä henkilötodistus, jos se olennaisilta osiltaan täyttää passille asetetut vaatimukset. Sopimus laajentaa henkilötodistuksen käyttöä matkustusasiakirjana Suomessa järjestettävissä PfP-tapahtumissa myös sellaisten PfP-maiden kansalaisiin, joiden kanssa ei ole tehty kahdenvälistä sopimusta henkilötodistuksen hyväksymisestä matkustusasiakirjaksi. Passilain (642/1986) 2 §:n mukaan Suomen kansalaisten ensisijaisena matkustusasiakirjana on passi. Ilman passia Suomen kansalainen saa matkustaa pohjoismaihin. Schengen-sopimuksella laajennetaan tulevaisuudessa passivapautta. Asetuksella voidaan lisäksi säätää muista tapauksista, joissa oikeutta matkustaa maasta ei tarvitse osoittaa

passilla. III artiklan määräysten johdosta ei ole tarkoitus antaa uusia säännöksiä Suomen kansalaisen matkustusasiakirjasta.

Nato-sofan IV artiklan osalta Suomen ajokorttiasetuksen (845/1990) 6 luvussa säädetään kansainvälisen ja ulkomaisen ajokortin hyväksymisestä Suomessa. Ajokorttiasetuksen 34 §:n 3 momentin mukaan muukin kuin asetuksessa nimenomaisesti mainittu ulkomainen ajokortti voi oikeuttaa kuljettamaan ajoneuvoa Suomessa, jos se johtuu kansainvälisestä sopimuksesta.

VII artiklan 1 kappaleen a kohta koskee lähettäjävaltion sotilasviranomaisen oikeutta harjoittaa vastaanottajavaltiossa rikos- ja kurinpitomenettelyyn liittyvää tuomiovaltaa. Suomen lain mukaan Suomen sotilasviranomaisilla on oikeus määrätä vain kurinpitoseuraamuksia. Rikosoikeudellisia rangaistuksia suomalaisten sotilaiden tekemistä sotilasrikoksista voivat määrätä vain Suomen yleiset tuomioistuimet. Tällä sopimusmääräyksellä ei laajenneta Suomen sotilasviranomaisen toimivaltaa Suomen ollessa lähettäjävaltio. Sanottu koskee myös Nato-sofan VII artiklan 2 kappaleen a kohdan määräyksiä.

Nato-sofan VII artiklan 1 kappaleen a kohdassa määrätään, että lähettäjävaltion sotilasviranomaisilla on oikeus harjoittaa vastaanottajavaltiossa kaikkea lähettäjävaltion lain mukaista rikos- ja kurinpitomenettelyyn liittyvää tuomiovaltaa henkilöihin, joita tämän lähettäjävaltion sotilasoikeus koskee. Suomen hallitusmuodon 1, 2 ja 84 §:stä on johdettu periaate, jonka mukaan vieraan valtion viranomaiset eivät voi käyttää julkista valtaa Suomen alueella. Suomi tulkitsee Nato-sofan VII artiklan 1 kappaleen a kohtaa siten, ettei se koske tuomiovallan harjoittamista lähettäjävaltion tuomioistuimen toimesta tosiasiallisesti Suomen alueella. Tarkoituksena on, että Suomi antaisi sopimuksen hyväksymisen yhteydessä tämän sisältöisen selityksen. Tulkinta ei vaikuta lähettäjävaltion tuomiovallan soveltamisalaan, vaan ainostaan sen käyttämiseen lähettäjävaltion tuomioistuinten toimesta Suomen alueella. Lähettäjävaltion kurinpitovalta omiin joukkoihinsa nähden on joukkojen johtamisen välttämätön edellytys ja sen järjestyksen ylläpitämiseen kuuluva sisäinen asia, joka ei ole ristiriidassa Suomen lainsäädännön kanssa.

Nato-sofan VII artiklan 3 kappaleen a kohta poikkeaa Suomen rikoslain 1 luvun (626/1996) säännöksistä, joiden mukaan

Suomessa tehtyyn rikokseen sovelletaan Suomen lakia. Suomen viranomaisten tuomiovalta on ensisijainen, vaikka vieraan valtion viranomaisten tuomiovalta voikin olla rinnakkainen Suomessa tehdyn rikoksen osalta. Rikoslain 1 luvun 15 §:ssä säädetään kuitenkin, että jos Suomea velvoittavassa kansainvälisessä sopimuksessa tai muussa Suomea kansainvälisesti velvoittavassa säädöksessä tai määräyksessä jossakin tapauksessa on rajoitettu Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa siitä, mitä tässä luvussa säädetään, noudatetaan tällaista rajoitusta niin kuin siitä on sovittu. Sen estämättä, mitä tässä luvussa säädetään, on lisäksi noudatettava niitä Suomen lain soveltamisalan rajoituksia, jotka johtuvat kansainvälisen oikeuden yleisesti tunnustetuista säännöistä. Hallituksen esityksessä Eduskunnalle Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa koskevan lainsäädännön uudistamisesta (HE 1/1996 vp) todetaan tapaoikeuden osalta, että vieraan valtion sota-alukset ovat rantavaltion rikosoikeudellisten säännösten ulkopuolella. Hallituksen esityksessä todetaan myös, että vieraan valtion sotajoukkojen on katsottu olevan oleskeluvaltion rikosoikeuden säännösten ulkopuolella. Poikkeusasemaa ei ole rajoitettu pelkästään sotilashenkilöihin, vaan se koskee myös muita, jotka ovat sopimuksen perusteella sotajoukkojen palveluksessa. Poikkeusaseman sisältöä ja laajuutta ei ole kuitenkaan tarkoin määritelty. Poikkeusaseman soveltuvuus vieraan valtion joukkoihin niiden oleskellessa Suomessa PFP:n puitteissa on niin ikään epäselvää. Koska tapaoikeus on näiltä osin vakiintumatta on kyseessä rikoslain 1 luvun 15 §:ssä tarkoitettu kansainvälisestä sopimuksesta johtuva velvoite. VII artiklan 3 kappaleen a kohdassa tarkoitettuja lähettäjävaltion sotilaan tekemiä sotilas- tai virkarikoksia suomalainen tuomioistuin ei ole toimivaltainen käsittelemään myöskään siitä syystä, että rikoslain sotilas- ja virkarikoksia koskevat säännökset ovat kansallisesti rajoitettuja.

Suomen alueella vain Suomen viranomaisilla on oikeus käyttää rikosprosessuaalisia pakkokeinoja. Nato-sofan VII artiklan 5 kappaleen a kohdassa tarkoitettua lähettäjä- ja vastaanottajavaltion yhteistyövelvoitteen ei katsota olevan ristiriidassa tämän periaatteen kanssa. Vastaava yhteistyövelvoite sisältyy VII artiklan 6 kappaleen a kohtaan. Poliisilain (493/1995) 53 §:n 1 momentin mukaan Suomen poliisin antamasta virka-avusta vie-

raan valtion poliisille on voimassa, mitä siitä erikseen on säädetty tai Suomea velvoittavassa kansainvälisessä sopimuksessa sovittu.

Nato-sofan VII artiklan 5 kappaleen c kohdassa määrätään, että jos syytettävä joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsen, jonka osalta vastaanottajavaltion on määrä harjoittaa tuomiovaltaansa, on lähettäjävaltion huostassa, pitää viimeksimainittu häntä huostassaan, kunnes vastaanottajavaltio on asettanut hänet syytteeseen. Suomessa rikoksesta epäilty saadaan pidättää tai vangita pakkokeinolain (450/1987) 3 §:ssä ja 8 §:ssä (213/1995) säädetyillä edellytyksillä. Jos epäilty pidetään lähettäjävaltion huostassa ei ole kuitenkaan todennäköistä, että pakkokeinolain 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyt pidättämisen tai vangitsemisen edellytykset täytyisivät. Ristiriitaa pakkokeinolain säännösten ja sopimusmääräyksen välillä ei käytännössä synny.

Nato-sofan VII artiklan 7 kappaleen b kohdan mukaan vastaanottajavaltion viranomaiset suhtautuvat myönteisesti lähettäjävaltion avunpyyntöön lähettäjävaltion viranomaisten antaman vankeustuomion täytäntöönpanemiseksi vastaanottajavaltion alueella. Kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain (9/1994) 3 §:n mukaan vieraan valtion tuomioistuimen tuomitsema vapausrangaistus voidaan panna täytäntöön Suomessa vain, jos tuomittu on Suomen kansalainen. Edellä ehdotetun Suomen selityksen ja näköpiirissä olevien PFP-harjoitusten lyhyen keston huomioon ottaen lakia kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanosta ei ehdoteta muutettavaksi.

Nato-sofan VIII artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltio luopuu korvausvaatimuksista koskien sellaista omaisuutta, jonka se omistaa ja joka on sen joukkojen käytössä. Suomessa sattuneiden vahinkojen korvaamiseen sovelletaan vahingonkorvauslakia (412/1974). Suomen valtio voi luopua oikeudestaan vahingonkorvaukseen VIII artiklan 1 kappaleessa tarkoitetuissa tapauksissa.

Nato-sofan VIII artiklan 2 kappaleen a kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa, joissa vahinkoa on aiheutunut sopimuspuolen omistamalle muulle omaisuudelle, vahingonkorvaavastuusta ja vahingon suuruudesta päättää välimies, elleivät sopimuspuolet toisin sovi. Välimiehen tekemät päätökset ovat lopullisia ja sopimuspuolia sitovia. Välimies-

menettelyssä tehtävät sitovat päätökset koskevat kysymyksiä, joista Suomella sopimusvaltiona on mahdollisuus sopia, eivätkä ne voi johtaa velvoitteeseen muuttaa Suomen lainsäädäntöä.

Nato-sofan IX artiklan 5 kappaleessa määrätään, että jos joukoilla tai siviilihenkilöstöllä on sijaintipaikassaan puutteellinen lääkärin- tai hammashoito, näiden jäsenille ja huollettaville on järjestettävä lääkärin- tai hammashoitoa samoilla ehdoilla kuin vastaanottajavaltion vastaavalle henkilökunnalle. Määräys ei edellytä Suomen laajentavan terveydenhoitopalveluitaan. Nato-sofan IX artiklan 7 kappaleen mukaan näistä palveluista suoritetaan vastaanottajavaltiolle korvaus, ellei yleisistä tai erityisistä sopimuspuolten välisistä rahoitusjärjestelyistä muuta johdu. Julkista terveydenhoitoa annetaan vain Suomen lainsäädännön sallimissa puitteissa. Kansanterveyslain (66/1972) mukaan kunta järjestää kiireellisen hoidon kunnan alueella. Vieraan valtion joukkojen ja sen mukana seuraavan siviilihenkilöstön jäsenet voivat saada Suomessa kunnallisten sairaanhoitolaistosten palveluja samoin kuin Suomen puolustusvoimien sotilaat ja muu henkilöstö. Sopimus näyttää rinnastavan huollettavat terveydenhoitopalvelujen kohdalla joukkojen ja siviilihenkilöstön jäseniin. Yksityisiä hoitopalveluita käytettäessä palvelun käyttäjä voi saada sairausvakuutuslain (364/1963) edellyttämän korvauksen. Terveydenhoitopalveluita annettaessa ja palveluista korvauksia suoritettaessa on otettava huomioon myös ETA-maiden alueella sovellettava EY:n sosiaaliturva-asetus (Neuvoston asetus (ETY) N:o 1408/71, 5.7.1971 sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä) ja sen toimeenpanoasetus sekä Suomen tekemät sosiaaliturva- ja sairaanhoitosopimukset.

Nato-sofan X artiklan määräykset henkilön verotuksellisen asuinpaikan määräytymisestä sekä henkilön lähettäjävaltiolta saaman palkan verotuksesta poikkeavat voimassa olevasta lainsäädännöstä. Tällaisten määräysten hyväksymistä voidaan kuitenkin pitää perusteltuna, koska ne eivät sopimuksen mukaan koskisi vastaanottajavaltion kansalaisia ja ne tulisivat muutoinkin sovellettavaksi vain rajoitetun ajan. Sofan XII artiklan mukaan vastaanottajavaltio voi myös asettaa sopimuksen mukaisen verovapauden edellytykseksi tiettyjen ehtojen täyttämisen, millä es-

tetään verohelpotusten väärinkäyttäminen.

Nato-sofan XI-XIII artiklojen määräykset, jotka koskevat muun muassa eräiden tavaroiden tullittomuuksia laajentaisivat voimassa olevan sekä kansallisen että yhteisötason tullilainsäädännön soveltamisaluetta. Yhteisön tullilainsäädännössä ei säädetä asevoimille myönnettävistä tullittomuuksista. Tämän vuoksi jäsenvaltiot voivat tullittomuusasetuksen (Neuvoston asetus (ETY) N:o 918/83, 28.3.1983 yhteisön tullittomuusjärjestelmän luomisesta) 136 (1) artiklan mukaan myöntää tullittomuuden kansainvälisten sopimusten mukaisesti jäsenvaltion alueella oleville asevoimille, jotka eivät toimi kyseisen valtion lipun alla. Nyt lailla voimaan saatettavaan sopimukseen sisältyviä tullittomuksia voidaan soveltaa suoraan sopimuksen nojalla, eikä kansallisen tullilain (1466/1994) muuttaminen siten ole tarpeellista.

Nato-sofan XI artiklan määräykset verottomuudesta poikkeavat voimassa olevasta arvonlisä- ja valmisteverolainsäädännöstä. Lailla voimaan saatettavaan sopimukseen sisältyviä määräyksiä verottomuudesta voidaan soveltaa suoraan sopimuksen nojalla, eikä kansallisen lainsäädännön muuttaminen ole siten tarpeellista. On jossain määrin tulkinanvaraista poikkeavatko sopimuksen verovapautta koskevat määräykset harmonoitua arvonlisä- ja valmisteverotusta koskevast Euroopan yhteisöjen lainsäädännöstä. Mikäli määräykset poikkeavat yhteisölainsäädännöstä on Euroopan unionin neuvoston myönnettävä sopimuksen hyväksymiseen oikeuttava valtuutus. Koska sopimuspuolista muutkaan Euroopan unionin jäsenvaltiot eivät ole ryhtyneet toimenpiteisiin sanotun valtuutusluvan hankkimiseksi, ei Suomenkaan ole tarkoituksenmukaista siihen yksin ryhtyä.

Hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin (969/1995) mukaan ketään ei saa tuomita kuolemaan. Kuolemanrangaistuksen käyttäminen on rauhan aikana on poistettu Suomen oikeusjärjestelmästä vuonna 1949 annetulla lailla (728/1949). Kuolemanrangaistus poistettiin kokonaan Suomen oikeusjärjestelmästä vuonna 1972 annetulla lailla (343/1972). Suomi on sitoutunut myös kansainvälisesti poistamaan kuolemanrangaistuksen hyväksymällä kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen liittyvän toisen valinnaisen pöytäkirjan (SopS 48—49/1991) ja ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suoja-

miseksi tehdyn yleissopimuksen kuudennen lisäpöytäkirjan kuolemanrangaistuksen poistamisesta (SopS 18—19/1990). Nato-sofan VII artiklan 7 kappaleen a kohta tarkoittaa Suomen osalta, että minkään lähettäjävaltion viranomaiset eivät saa panna Suomen alueella täytäntöön kuolemanrangaistusta. PFP-sopimuksen lisäpöytäkirjan määräykset antavat Suomen joukoille, siviilihenkilöstölle ja niiden huollettaville lisäsuojaa kuolemanrangaistuksen vastaan sellaisissa tapauksissa, kun lisäpöytäkirjan sopimuspuolena olevan toisen valtion lainsäädäntö sallii kuolemanrangaistuksen käyttämisen ja kun kyseisellä vastaanottajavaltiota olisi Nato-sofan määräysten nojalla tuomiovaltaa suomalaisen henkilöstöön nähden.

3. Voimaantulo

PFP-sopimus tulee voimaan Suomen osalta 30 päivän kuluttua siitä, kun Suomi on tallettanut sopimusta koskevan hyväksymiskirjansa. Lisäpöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan sinä päivänä, kun Suomi tallettaa hyväksymiskirjansa. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan samanaikaisesti sopimuksen ja lisäpöytäkirjan kanssa.

Suomi osallistuu toukokuussa 1997 Norjassa rauhankumppanuuden hengessä järjestettävään pohjoismaiseen rauhanturvaharjoitukseen, jota ennen Suomen tulisi hyväksyä sopimus.

4. Säättämisyjärjestys

Nato-sofan VII artiklan 1 kappaleen a kohdan mukaan lähettäjävaltion sotilasviranomaisilla on oikeus harjoittaa vastaanottajavaltiossa kaikkea lähettäjävaltion lain mukaista rikos- ja kurinpitomenettelyyn liittyvää tuomiovaltaa henkilöihin, joita tämän lähettäjävaltion sotilasoikeus koskee. Edellä jaksossa 2 on jo viitattu Suomen hallitusmuodon 1, 2 ja 84 §:stä johdettuun periaatteeseen, jonka mukaan vieraan valtion viranomaiset eivät voi käyttää julkista valtaa Suomen alueella. Suomi tulkitsee Nato-sofan VII artiklan 1 kappaleen a kohtaa siten, etteivät lähettäjävaltion tuomioistuimet voi käyttää tuomiovaltaansa tosiasiallisesti Suomen alueella. Tarkoituksena on, että Suomi antaa sopimuksen hyväksymisen yhteydessä tämän sisältöisen selityksen. Kun sopimuk-

sella ei anneta näin ollen vieraan valtion tuomioistuimille oikeutta käyttää tuomiovaltaansa Suomen alueella, sen ei voida katsoa olevan ristiriidassa hallitusmuodon kanssa.

Nato-sofan VII artiklan 5 kappaleen a kohdan mukaan vastaanottaja- ja lähettäjävaltion viranomaiset auttavat toisiaan joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenen tai näiden huollettavien pidättämisessä vastaanottajavaltion alueella ja heidän toimittamisessaan sille viranomaiselle, jonka on määrä harjoittaa tuomiovaltaa VII artiklan määräysten mukaisesti. VII artiklan 6 kappaleen a kohdan mukaan vastaanottaja- ja lähettäjävaltion viranomaiset auttavat toisiaan tarvittavien rikoksia koskevien tutkimusten suorittamisessa ja todistusaineiston keräämisessä ja hankinnassa mukaan lukien rikokseen liittyvien esineiden takavarikointinen ja soveltuviissa tapauksissa niiden luovuttaminen. Nämä sopimusmääräykset sisältävät yhteistoimintavelvoitteen, jonka nojalla lähettäjävaltion viranomaiset eivät hallituksen käsityksen mukaan voi ryhtyä Suomessa itsenäisesti sellaisiin toimenpiteisiin, jotka sisältäisivät julkisen vallan käyttöä Suomen alueella. Sopimusvaltiota ei ole myöskään velvollisuutta ryhtyä omasta aloitteestaan antamaan apua vaan ainoastaan, jos toinen sopimusvaltio sitä pyytää. Lähettäjävaltion ja Suomen viranomaisien toimenpiteet Nato-sofan VII artiklan 5 ja 6 kappaleen nojalla eivät ole hallituksen käsityksen mukaan ristiriidassa hallitusmuodon 1, 2 ja 84 §:n säännösten kanssa. Hallitus viittaa tässä ulkoasiainvaliokunnan mietintöön n:o 6/1978 vp. ja perustuslakivaliokunnan mietintöön n:o 2/1985 vp. VII artiklan 10 kappaleen a kohdan mukaan pysyvillä sotilasyksiköillä tai muodostelmilla on oikeus vartioida leirejä, laitoksia tai muita paikkoja, jotka ovat heidän hallussaan vastaanottajavaltion kanssa tehdyn sopimuksen johdosta. Joukkojen sotilaspoliisi voi ryhtyä kaikkiin sopiviin toimenpiteisiin taatakseen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen tällaisilla paikoilla. Sen sijaan näiden paikkojen ulkopuolella vieraan valtion sotilaspoliisi voi toimia vain sillä edellytyksellä, että Suomen viranomaisien kanssa olisi sovittu asiasta ja näiden viranomaisien kanssa yhteistoiminnassa. Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen puhtaasti vieraan valtion joukkojen sisällä ei ole sellaista toimintaa, joka olisi ristiriidassa hallitusmuodon kanssa.

Nato-sofan VIII artiklan 2 kappaleen a kohdan määräykset välimiesmenettelystä

eivät voi johtaa perustuslakivaliokunnan lausunnoissa n:o 2/1990 vp ja n:o 15/1992 vp mainitulla tavalla siihen, että Suomen täytyisi muuttaa lainsäädäntöään. Sopimus ei edellytä tästä syystä perustuslainsäätämisyjärjestystä eikä VIII artiklan 2 kappale sisällä muutokaan lainsäädännön kuuluvia määräyksiä.

Hallituksen käsityksen mukaan Nato-sofa ei sisällä sellaisia määräyksiä, jotka edellyttäisivät supistettua perustuslainsäätämisyjärjestystä. Esityksestä ehdotetaan pyydettyäksi perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyillä perusteilla ehdotetaan, että lakiehdotus käsiteltäisiin valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

5. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Nato-sofan VII artiklan 3 kappaleen a kohdan i alakohdan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan, koska niillä on rajoitettu rikoslain 1 luvun 15 §:ssä tarkoitettua tavalla Suomen rikosoikeuden alaa siitä, mitä rikoslain 1 luvun 1 §:ssä on säädetty.

Nato-sofan VII artiklan 5 ja 6 kappale sisältävät määräyksiä, joiden nojalla lähettäjävaltion viranomaisen tulee auttaa Suomen viranomaisia lähettäjävaltion joukkojen tai siviilihenkilöstön tai näiden huollettavien pidättämisessä sekä rikoksia koskevien tutkimusten suorittamisessa. Suomi tulkitsee määräystä siten, ettei se sisällä julkisen vallan käyttämistä. Sopimuksessa tarkoitettu

vieraan valtion viranomaisen toiminta Suomen alueella koskee kuitenkin sellaista alaa, josta vallitsevan käsityksen mukaan on säädetävä lailla.

Nato-sofan VII artiklan 7 kappaleen a kohdan ja sopimuksen lisäpöytäkirjan I artiklan kuolemanrangaistuksen käytön rajoittamiseen liittyvät määräykset sisältävät yksilön oikeusaseman kannalta keskeistä sääntelyä, joka vallitsevan käsityksen mukaan kuuluu lainsäädännön alaan.

Nato-sofan X—XII artiklaan sisältyvät määräykset tulleista ja veroista vapauttamiseksi kuuluvat hallitusmuodon 61 §:n nojalla lainsäädännön alaan ja edellyttävät eduskunnan suostumusta.

Edellä olevan perusteella sekä hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi ne Brysselissä 19 päivänä kesäkuuta 1995 Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhan-kumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen ja sen lisäpöytäkirjan määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen.

Koska sopimus ja lisäpöytäkirja sisältävät määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen ja sen lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Brysselissä 19 päivänä kesäkuuta 1995 Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen ja sen lisäpöytäkirjan määräykset ovat, mikäli ne kuu-

luvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 21 päivänä maaliskuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ulkoasiainministeri *Tarja Halonen*

(Suomennos)

**SOPIMUS POHJOIS-ATLANTIN
SOPIMUKSEN SOPIMUSVALTIOIDEN
JA MUIDEN RAUHAN-
KUMPPANUUTEEN OSALLISTUVIEN
VALTIOIDEN VÄLILLÄ NIIDEN
JOUKKOJEN ASEMASTA**

**AGREEMENT AMONG THE STATES
PARTIES TO THE NORTH ATLANTIC
TREATY AND THE OTHER STATES
PARTICIPATING IN THE PART-
NERSHIP FOR PEACE REGARDING
THE STATUS OF THEIR FORCES**

Washingtonissa 4 päivänä huhtikuuta 1949 tehdyn Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolet ja ne valtiot, jotka ovat hyväksyneet Pohjois-Atlantin liiton jäsenvaltioiden ja hallitusten päämiesten Brysselissä 10 päivänä tammikuuta 1994 tekemän ja allekirjoittaman kutsun rauhankumppanuuteen ja jotka allekirjoittavat rauhankumppanuuteen tähtäävän kehysasiakirjan;

muodostavat yhdessä rauhankumppanuuteen osallistuvat valtiot;

katsovat, että tämän sopimuksen sopimuspuolen joukkoja voidaan sopimuksesta lähettää ja vastaanottaa palvelemaan toisen sopimuspuolen alueella;

pitävät mielessä, että päätös lähettää ja vastaanottaa joukkoja edellyttää jatkossakin kyseisten sopimuspuolten välisiä erillisiä järjestelyjä;

haluavat kuitenkin määritellä näiden joukkojen aseman silloin, kun ne ovat toisen sopimuspuolen alueella;

palauttavat mieleen Lontoossa 19 päivänä kesäkuuta 1951 tehdyn sopimuksen Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta;

ovat sopineet seuraavasta.

I artikla

Lukuun ottamatta sitä mitä tässä sopimuksessa sekä sen lisäpöytäkirjoissa niiden sopimuspuolten osalta toisin määrätään, kaikki tämän sopimuksen sopimuspuolet soveltavat Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä Lontoossa 19 päivänä kesäkuuta 1951 niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä Nato-sofa, määräyksiä siten

The States Parties to the North Atlantic Treaty done in Washington on 4 April 1949 and the States which accept the invitation to Partnership for Peace issued and signed by the Heads of State and Government of the member States of the North Atlantic Treaty Organisation in Brussels on 10 January 1994 and which subscribe to the Partnership for Peace Framework Document;

Constituting together the States participating in the Partnership for Peace;

Considering that the Forces of one State Party to the present Agreement may be sent and received, by arrangement, into the territory of another State Party;

Bearing in mind that the decisions to send and to receive Forces will continue to be the subject of separate arrangements between the States Parties concerned;

Desiring, however, to define the status of such Forces while in the territory of another State Party;

Recalling the Agreement between the States Parties to the North Atlantic Treaty regarding the status of their Forces done at London on 19 June 1951;

Have agreed as follows:

Article I

Except as otherwise provided for in the present Agreement and any additional protocol in respect to its own parties, all States Parties to the present Agreement shall apply the provisions of the Agreement between Parties to the North Atlantic Treaty regarding the status of their Forces, done at London on 19 June 1951, hereinafter referred to

kuin kaikki tämän sopimuksen sopimuspuolet olisivat Nato-sofan sopimuspuolia.

II artikla

1. Nato-sofan soveltamisalueen lisäksi tätä sopimusta sovelletaan kaikkien sellaisten tämän sopimuksen sopimuspuolten alueeseen, jotka eivät ole Nato-sofan sopimuspuolia.

2. Tätä sopimusta sovellettaessa Nato-sofassa esiintyvien viittausten Pohjois-Atlantin sopimuksen alueeseen katsotaan sisältävän tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitetut alueet ja viittauksien Pohjois-Atlantin sopimukseen katsotaan sisältävän rauhankumppanuuden.

III artikla

Tämän sopimuksen täytäntöönpanemiseksi niiden asioiden osalta, jotka koskevat sellaisia sopimuspuolia, jotka eivät ole Nato-sofan sopimuspuolia, Pohjois-Atlantin Neuvostolle tai sen sijaisten puheenjohtajalle tai välimiehelle jätettäviä pyyntöjä tai riitakysymyksiä koskevien Nato-sofan määräysten tulkintaan edellyttävän, että kyseiset osapuolet neuvottelevat keskenään tai keskuudessaan ilman ulkopuoliseen tuomiovaltaan turvautumista.

IV artikla

Tätä sopimusta voidaan täydentää tai muuttaa muulla tavalla kansainvälisen oikeuden mukaisesti.

V artikla

1. Tämä sopimus on avoinna allekirjoittamista varten kaikille valtiolle, jotka ovat joko Nato-sofan sopimuspuolia tai jotka hyväksyvät kutsun rauhankumppanuuteen ja allekirjoittavat rauhankumppanuuteen tähtäävän kehysasiakirjan.

2. Tämä sopimus on ratifioitava tai hyväksyttävä. Ratifioimis- ja hyväksymiskirjat talletetaan Amerikan Yhdysvaltojen hallituksen huostaan, joka ilmoittaa kaikille allekirjoittajavaltioille jokaisesta talletuksesta.

3. Kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun kolme allekirjoittajavaltiota, joista ainakin yksi on Nato-sofan sopimuspuoli ja joista vähintään yksi on hyväksynyt kutsun rauhankumppanuuteen sekä allekirjoittanut rauhankumppanuuteen tähtäävän puiteasiakirjan,

as the NATO SOFA, as if all State Parties to the present Agreement were Parties to the NATO SOFA.

Article II

1) In addition to the area to which the NATO SOFA applies the present Agreement shall apply to the territory of all States Parties to the present Agreement which are not Parties to the NATO SOFA.

2) For the purposes of the present Agreement, references in the NATO SOFA to the North Atlantic Treaty area shall be deemed also to include the territories referred to in paragraph 1 of the present Article, and references to the North Atlantic Treaty shall be deemed to include the Partnership for Peace.

Article III

For purposes of implementing the present Agreement with respect to matters involving Parties that are not Parties to the NATO SOFA, provisions of the NATO SOFA that provide for requests to be submitted, or differences to be referred to the North Atlantic Council, the Chairman of the North Atlantic Council Deputies or an arbitrator shall be construed to require the Parties concerned to negotiate between or among themselves without recourse to any outside jurisdiction.

Article IV

The present Agreement may be supplemented or otherwise modified in accordance with International Law.

Article V

1) The present Agreement shall be open for signature by any State that is either a contracting Party to the NATO SOFA, or that accepts the invitation to the Partnership for Peace and subscribes to the Partnership for Peace Framework Document.

2) The present Agreement shall be subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Government of the United States of America, which shall notify all signatory States of each such deposit.

3) Thirty days after three signatory States, at least one of which is a Party to the NATO SOFA and one of which has accepted the invitation to the Partnership for Peace and subscribed to the Partnership for Peace Framework Document, have deposited their

ovat tallettaneet ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa, tämä sopimus tulee voimaan niiden valtioiden osalta. Sopimus tulee voimaan kaikkien muiden allekirjoittajavaltioiden osalta kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun ne ovat tallettaneet asiakirjansa.

VI artikla

Sopimuspuoli voi irtisanoa tämän sopimuksen osoittamalla kirjallisen irtisanomismoituksen Amerikan Yhdysvaltojen hallitukselle, joka ilmoittaa kaikille muille allekirjoittajavaltioille tällaisesta ilmoituksesta. Irtisanominen tulee voimaan yhden vuoden kuluttua siitä, kun Amerikan Yhdysvaltojen hallitus on vastaanottanut ilmoituksen. Vuoden määräajan kuluttua sopimus lakkaa olemasta voimassa sen irtisanoneen osapuolen osalta lukuunottamatta sellaisia ratkaisemattomia vaatimuksia, jotka ovat syntyneet ennen irtisanomisen voimaantuloa. Muiden sopimuspuolten osalta sopimus säilyy voimassa.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, hallitustensa asianmukaisesti siihen valtuuttamina, ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Brysselissä 19 päivänä kesäkuuta 1995 englannin ja ranskan kielillä, jotka kummatkin tekstit ovat yhtä todistusvoimaisia, yhtenä alkuperäiskappaleena, joka talletetaan Amerikan Yhdysvaltojen hallituksen arkistoihin. Amerikan Yhdysvaltojen hallitus toimittaa siitä oikeaksi todistetut jäljennökset kaikille allekirjoittajavaltioille.

instruments of ratification, acceptance or approval, the present Agreement shall enter into force in respect of those States. It shall enter into force in respect of each other signatory State thirty days after the date of deposit of its instrument.

Article VI

The present Agreement may be denounced by any Party to this Agreement by giving written notification of denunciation to the Government of the United States of America, which will notify all signatory States of each such notification. The denunciation shall take effect one year after receipt of the notification by the Government of the United States of America. After the expiration of this period of one year, the present Agreement shall cease to be in force as regards the Party that denounces it, except for the settlement of outstanding claims that arose before the day on which the denunciation takes effect, but shall continue to be in force for the remaining Parties.

In witness whereof, the undersigned, being duly authorised by their respective Governments, have signed this Agreement.

Done in Brussels, this 19th day of June, 1995 in the English and French languages, both texts being equally authoritative, in a single original which shall be deposited in the Archives of the Government of the United States of America. The Government of the United States of America shall transmit certified copies thereof to all the signatory States.

**POHJOIS-ATLANTIN SOPIMUKSEN
SOPIMUSVALTIOIDEN JA MUIDEN
RAUHANKUMPPANUUTEEN
OSALLISTUVIEN VALTIOIDEN
VÄLILLÄ NIIDEN JOUKKOJEN ASE-
MASTA TEHDYN SOPIMUKSEN LISÄ-
PÖYTÄKIRJA**

Tämän Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä sopimus, lisäpöytäkirjan sopimuspuolet, jotka

ottavat huomioon, että joidenkin sopimuksen sopimuspuolten kansallinen lainsäädäntö ei salli kuolemanrangaistusta; ovat sopineet seuraavasta.

I artikla

Sikäli kuin sopimuspuolella on sopimuksen määräysten mukainen lainkäyttövalta, tämän lisäpöytäkirjan sopimuspuoli ei pane täytäntöön kuolemanrangaistusta minkään toisen tämän lisäpöytäkirjan sopimuspuolen joukkojen ja sen siviilihenkilöstön ja niiden huollettavien osalta.

II artikla

1. Tämä pöytäkirja on avoinna allekirjoittamista varten kaikille sopimuksen allekirjoittajille.

2. Tämä pöytäkirja on ratifioitava tai hyväksyttävä. Ratifioimis- ja hyväksymiskirjat talletetaan Amerikan Yhdysvaltojen hallituksen huostaan, joka ilmoittaa kaikille allekirjoittajavaltioille jokaisesta talletuksesta.

3. Tämä pöytäkirja tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun kolme allekirjoittajavaltiota, joista ainakin yksi on Nato-sofan sopimuspuoli ja joista vähintään yksi on hyväksynyt kutsun rauhankump-

**ADDITIONAL PROTOCOL TO THE
AGREEMENT AMONG THE STATES
PARTIES TO THE NORTH ATLANTIC
TREATY AND THE OTHER STATES
PARTICIPATING IN THE PART-
NERSHIP FOR PEACE REGARDING
THE STATUS OF THEIR FORCES**

The State Parties to the present additional Protocol to the Agreement among the State Parties to the North Atlantic Treaty and the other States participating in the Partnership for Peace regarding the status of their Forces, hereinafter referred to as the Agreement;

Considering that the death penalty is not provided for under the domestic legislation of some Parties to the Agreement;

Have agreed as follows:

Article I

Insofar as it has jurisdiction according to the provisions of the Agreement, each State Party to the present additional Protocol shall not carry out a death sentence with regard to any member of a force and its civilian component, and their dependents from any other State Party to the present Additional Protocol.

Article II

(1) The present Protocol shall be open for signature by any signatory of the Agreement.

(2) The present Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Government of the United States of America, which shall notify all signatory States or each such deposit.

(3) The present Protocol shall enter into force 30 days after the date of deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval by three signatory States, at least one of which is a Party to the NATO SOFA and

panuuteen sekä allekirjoittanut rauhankump-
panuuteen tähtäävän kehysasiakirjan, on tal-
lettanut ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa.

4. Tämä pöytäkirja tulee voimaan kaikkien
muiden allekirjoittajavaltioiden osalta sinä
päivänä, jolloin ne tallettavat ratifioimis- tai
hyväksymiskirjansa Amerikan Yhdysvaltojen
huostaan.

Tehty Brysselissä 19 päivänä kesäkuuta
1995 englannin ja ranskan kielillä, jotka
kummatkin tekstit ovat yhtä todistusvoimai-
sia, yhtenä alkuperäiskappaleena, joka talle-
tetaan Amerikan Yhdysvaltojen hallituksen
arkistoihin. Amerikan Yhdysvaltojen hallitus
toimittaa siitä oikeaksi todistetut jäljennökset
kaikille allekirjoittajavaltioille.

one of which is a State having accepted the
invitation to join the Partnership for Peace
and having subscribed to the Partnership for
Peace Framework Document.

(4) The present Protocol shall come into
force in respect of each other signatory State
on the date of the deposit of its instrument
of ratification, acceptance or approval with
the Government of the United States of
America.

Done in Brussels, this 19th day of June,
1995 in the English and French languages,
both texts being equally authoritative, in a
single original which shall be deposited in
the archives of the Government of the Uni-
ted States of America. The Government of
the United States of America shall transmit
certified copies thereof to all signatory Sta-
tes.

**SOPIMUS POHJOIS-ATLANTIN
SOPIMUKSEN SOPIMUSPUOLTEN
VÄLILLÄ NIIDEN JOUKKOJEN
ASEMASTA**

Lontoossa, 19 päivänä kesäkuuta 1951

Washingtonissa 4 päivänä huhtikuuta 1949
allekirjoitetun Pohjois-Atlantin sopimuksen
sopimuspuolet, jotka

katsovat, että sopimuspuolen joukkoja voi-
daan sopimuksesta lähettää palvelemaan toi-
sen sopimuspuolen alueella;

pitävät mielessä, että päätös lähettää niitä
ja lähettämistä koskevat ehdot, siltä osin
kuin ehtoja ei aseteta tässä sopimuksessa,
edellyttävät jatkossakin kyseisten sopimus-
puolten välisiä erillisiä järjestelyjä; ja

haluavat kuitenkin määritellä näiden jouk-
kojen aseman silloin, kun ne ovat toisen so-
pimuspuolen alueella;

ovat sopineet seuraavasta:

I artikla

1. Tässä sopimuksessa ilmaisu

a. "joukot" tarkoittaa jonkin sopimuspuolen
maa-, meri- tai ilmavoimiin kuuluvaa henki-
löstöä, kun se on jonkin toisen Pohjois-At-
lantin sopimuksen sopimuspuolen alueella
virallisissa tehtävissä edellyttäen, että kysei-
set kaksi sopimuspuolta voivat sopia, että
tiettyjen henkilöiden, yksiköiden tai muodos-
telmien ei katsota muodostavan 'joukkoja' tai
kuuluvan 'joukkoihin' tämän sopimuksen tar-
koittamassa mielessä,

b. "siviilihenkilöstö" tarkoittaa sellaista
sopimuspuolen joukkojen mukana seuraavaa
siviilihenkilöstöä, joka on tämän sopimus-
puolen armeijan palveluksessa ja jossa ei ole
ilman kansallisuutta olevia henkilöitä, eikä
sellaisen valtion kansalaisia, joka ei ole Poh-
jois-Atlantin sopimuksen sopimuspuoli, eikä
sen valtion kansalaisia tai henkilöitä, joilla
kotipaikka valtiossa, jossa joukot sijaitsevat,

**AGREEMENT BETWEEN THE PARTIES
TO THE NORTH ATLANTIC TREATY
REGARDING THE STATUS OF THEIR
FORCES**

London, 19 June, 1951

The Parties to the North Atlantic Treaty
signed in Washington on 4 April, 1949,

Considering that the forces of one Party
may be sent, by arrangement, to serve in the
territory of another Party;

Bearing in mind that the decision to send
them and the conditions under which they
will be sent, in so far as such conditions are
not laid down by the present Agreement,
will continue to be the subject of separate
arrangements between the Parties concerned;

Desiring, however, to define the status of
such forces while in the territory of another
Party;

Have agreed as follows:

Article I

1. In this Agreement the expression -

a. 'force' means the personnel belonging to
the land, sea or air armed services of one
Contracting Party when in the territory of
another Contracting Party in the North At-
lantic Treaty area in connexion with their
official duties, provided that the two Con-
tracting Parties concerned may agree that
certain individuals, units or formations shall
not be regarded as constituting or included
in a 'force' for the purposes of the present
Agreement;

b. 'civilian component' means the civilian
personnel accompanying a force of a Con-
tracting Party who are in the employ of an
armed service of that Contracting Party, and
who are not stateless persons, nor nationals
of any State which is not a Party to the
North Atlantic Treaty, nor nationals of, nor
ordinarily resident in, the State in which the
force is located;

c. "huollettava" tarkoittaa joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenen puolisoa tai tällaisen jäsenen lasta, joka saa jäseneltä elatusensa,

d. "lähettäjävaltio" tarkoittaa sopimuspuolta, jolle joukot kuuluvat,

e. "vastaanottajavaltio" tarkoittaa sopimuspuolta, jonka alueelle joukot tai siviilihenkilöstö on sijoitettu, joko koska niillä on sijaituspaikka siellä tai ne ovat alueella läpikulumatalla,

f. "lähettäjävaltion sotilasviranomaiset" tarkoittaa niitä lähettäjävaltion viranomaisia, joilla on sen lain mukaan valta panna täytäntöön sotilasoikeuden säännökset, jotka koskevat kyseisen valtion joukkoihin ja siviilihenkilöstöön kuuluvia jäseniä,

g. "Pohjois-Atlantin neuvosto" tarkoittaa Pohjois-Atlantin sopimuksen 9 artiklan nojalla perustettua neuvostoa tai mitä tahansa sen apuelintä, jolla on valta toimia sen puolesta.

2. Tätä sopimusta sovelletaan sopimuspuolten paikallisviranomaisiin sellaisilla alueilla, joihin tätä sopimusta sovelletaan tai joihin se voidaan ulottaa XX artiklan mukaisesti, samalla tavalla kuin sitä sovelletaan kyseisten sopimuspuolten keskusviranomaisiin. Paikallisviranomaisten omaisuuden ei katsota kuitenkaan olevan sopimuspuolen omaisuutta VIII artiklan tarkoittamassa merkityksessä.

II artikla

Joukot, niiden siviilihenkilöstö ja niiden jäsenet sekä niiden huollettavat ovat velvollisia kunnioittamaan vastaanottajavaltion lakia ja pidättymään kaikista tämän sopimuksen hengen vastaisista toiminnoista ja erityisesti kaikesta poliittisesta toiminnasta vastaanottajavaltiossa. Myös lähettäjävaltiolla on velvollisuus ryhtyä tarpeellisiin toimiin tämän päämäärän saavuttamiseksi.

III artikla

1. Tämän artiklan 2 kappaleessa esitettyjen ehtojen perusteella ja edellyttäen, että vastaanottajavaltion asettamia joukkojen tai niiden jäsenten saapumista ja lähtöä koskevia muodollisuuksia noudatetaan, passi- ja viisumissäännökset eivät koske kyseisiä jäseniä näiden saapuessa vastaanottajavaltion alueelle tai lähtiessä sieltä. Heitä eivät myöskään koske vastaanottajavaltion antamat ulkomaa-laisten rekisteröintiä ja valvontaa koskevat

c. 'dependent' means the spouse of a member of a force or of a civilian component, or a child of such member depending on him or her for support;

d. 'sending State' means the Contracting Party to which the force belongs;

e. 'receiving State' means the Contracting Party in the territory of which the force or civilian component is located, whether it be stationed there or passing in transit;

f. 'military authorities of the sending State' means those authorities of a sending State who are empowered by its law to enforce the military law of that State with respect to members of its forces or civilian components;

g. 'North Atlantic Council' means the Council established by Article 9 of the North Atlantic Treaty or any of its subsidiary bodies authorised to act on its behalf.

2. This Agreement shall apply to the authorities of political sub-divisions of the Contracting Parties, within their territories to which the Agreement applies or extends in accordance with Article XX, as it applies to the central authorities of those Contracting Parties, provided, however, that property owned by political sub-divisions shall not be considered to be property owned by a Contracting Party within the meaning of Article VIII.

Article II

It is the duty of a force and its civilian component and the members thereof as well as their dependents to respect the law of the receiving State, and to abstain from any activity inconsistent with the spirit of the present Agreement, and, in particular, from any political activity in the receiving State. It is also the duty of the sending State to take necessary measures to that end.

Article III

1. On the conditions specified in paragraph 2 of this Article and subject to compliance with the formalities established by the receiving State relating to entry and departure of a force or the members thereof, such members shall be exempt from passport and visa regulations and immigration inspection on entering or leaving the territory of a receiving State. They shall also be exempt from the regulations of the receiving State

säännökset eikä heillä katsota olevan oikeutta pysyvään oleskeluun tai kotipaikkaan vastaanottajavaltion alueella.

2. Joukkojen jäseniltä vaaditaan vain seuraavat asiakirjat. Asiakirjat tulee esittää pyydettyäessä:

a. lähettäjävaltion antama henkilötodistus, josta ilmenee henkilön nimet, syntymäaika, sotilasarvo ja numero (jos sellainen on), ase-laji sekä valokuva;

b. henkilökohtainen tai yhteinen lähettäjävaltion tai Pohjois-Atlantin liiton toimivaltaisen toimielimen antama muuttomääräys lähettäjävaltion kielellä sekä englannin ja ranskan kielillä, jossa vahvistetaan henkilön tai ryhmän asema joukkojen jäsenenä sekä annettu muuttomääräys. Vastaanottajavaltio voi vaatia, että sen toimivaltainen edustaja varmentaa muuttomääräyksen.

3. Siviilihenkilöstön jäsenten ja huollettavien asema käy ilmi heidän passeistaan.

4. Jos joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsen jää pois lähettäjävaltion palveluksesta eikä häntä palauteta lähtömaahansa, lähettäjävaltion viranomaisten tulee viipymättä ilmoittaa asiasta vastaanottajavaltion viranomaisille ja kertoa samalla muut tarpeelliset seikat. Lähettäjävaltion viranomaisten tulee samoin ilmoittaa vastaanottajavaltion viranomaisille jokaisesta jäsenestä, joka on ollut luvatta poissa virkatehtävistään yli kaksikymmentäyksi päivää.

5. Mikäli vastaanottajavaltio on pyytänyt joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenen poistamista alueeltaan tai antanut karkotusmääräyksen, joka koskee joukkojen tai siviilihenkilöstön entistä jäsentä taikka jäsenen tai entisen jäsenen huollettavaa, lähettäjävaltion viranomaiset ovat vastuussa kyseisen henkilön vastaanottamisesta alueelleen tai tämän poistamisesta vastaanottajavaltiosta muulla tavalla. Tämä kappale koskee vain henkilöitä, jotka eivät ole vastaanottajavaltion kansalaisia ja jotka ovat tulleet vastaanottajavaltioon joukkojen jäsenenä tai siviilihenkilöstöön kuuluvana tai aikoen tulla niiden jäseneksi sekä kyseisten henkilöiden huollettavia.

IV artikla

Vastaanottajavaltio joko

a. hyväksyy lähettäjävaltion tai sen viran-

on the registration and control of aliens, but shall not be considered as acquiring any right to permanent residence or domicile in the territories of the receiving State.

2. The following documents only will be required in respect of members of a force. They must be presented on demand:

a. personal identity card issued by the sending State showing names, date of birth, rank and number (if any), service, and photograph;

b. individual or collective movement order, in the language of the sending State and in the English and French languages, issued by an appropriate agency of the sending State or of the North Atlantic Treaty Organisation and certifying to the status of the individual or group as a member or members of a force and to the movement ordered. The receiving State may require a movement order to be countersigned by its appropriate representative.

3. Members of a civilian component and dependents shall be so described in their passports.

4. If a member of a force or of a civilian component leaves the employ of the sending State and is not repatriated, the authorities of the sending State shall immediately inform the authorities of the receiving State, giving such particulars as may be required. The authorities of the sending State shall similarly inform the authorities of the receiving State of any member who has absented himself for more than twenty-one days.

5. If the receiving State has requested the removal from its territory of a member of a force or civilian component or has made an expulsion order against an ex-member of a force or of a civilian component or against a dependent of a member or ex-member, the authorities of the sending State shall be responsible for receiving the person concerned within their own territory or otherwise disposing of him outside the receiving State. This paragraph shall apply only to persons who are not nationals of the receiving State and have entered the receiving State as members of a force or civilian component or for the purpose of becoming such members, and to the dependents of such persons.

Article IV

The receiving State shall either

a. accept as valid, without a driving test or

omaisen joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenelle antaman ajokortin tai ajoluvan tai sotilasajoluvan ilman ajokoetta tai maksua; tai

b. antaa oman ajokorttinsa tai ajolupansa joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenelle, jolla on lähettäjävaltion tai sen viranomaisen antama ajokortti tai ajolupa tai sotilasajolupa edellyttäen, että ajokoetta ei vaadita.

V artikla

1. Joukkojen jäsenet käyttävät tavallisesti virkapukua. Jollei toisin sovita lähettäjä- ja vastaanottajavaltioiden viranomaisen kesken, siviiliasua käytetään samoin ehdoin kuin mitä sovelletaan vastaanottajavaltion joukkojen jäseniin. Pysyviksi muodostetut joukkojen yksiköt tai muodostelmat käyttävät virkapukua ylittäessään rajan.

2. Joukkojen tai siviilihenkilöstön virkajoukkoissa on niiden rekisterinumeron lisäksi erillinen kansallisuustunnus.

VI artikla

Joukkojen jäsenet voivat pitää hallussaan ja kantaa aseita sillä ehdolla, että niillä on siihen määräystensä nojalla oikeus. Lähettäjävaltion viranomaiset suhtautuvat myönteisesti tätä asiaa koskeviin vastaanottajavaltion tekemiin pyyntöihin.

VII artikla

1. Tämän artiklan määräysten mukaisesti a. lähettäjävaltion sotilasviranomaisilla on oikeus harjoittaa vastaanottajavaltiossa kaikkea lähettäjävaltion lain mukaista rikos- ja kurinpitomenettelyyn liittyvää tuomiovaltaa kaikkiin henkilöihin, joita tämän lähettäjävaltion sotilasoikeus koskee,

b. vastaanottajavaltion viranomaisilla on tuomiovalta joukkojen ja siviilihenkilöstön jäseniin ja näiden huollettaviin nähden koskien vastaanottajavaltion alueella tehtyjä ja sen lain nojalla rangaistavia rikoksia.

2.a. Lähettäjävaltion sotilasviranomaisilla on yksinomainen tuomiovalta henkilöihin nähden, joita kyseisen valtion sotilasoikeus koskee, niiden rikosten osalta, mukaan lukien sen turvallisuuteen liittyvät sellaiset rikokset, jotka ovat rangaistavia lähettäjävaltion mutta eivät vastaanottajavaltion lain nojalla.

fee, the driving permit or licence or military driving permit issued by the sending State or a sub-division thereof to a member of a force or of a civilian component; or

b. issue its own driving permit or licence to any member of a force or civilian component who holds a driving permit or licence or military driving permit issued by the sending State or a sub-division thereof, provided that no driving test shall be required.

Article V

1. Members of a force shall normally wear uniform. Subject to any arrangement to the contrary between the authorities of the sending and receiving States, the wearing of civilian dress shall be on the same conditions as for members of the forces of the receiving State. Regularly constituted units or formations of a force shall be in uniform when crossing a frontier.

2. Service vehicles of a force or civilian component shall carry, in addition to their registration number, a distinctive nationality mark.

Article VI

Members of a force may possess and carry arms, on condition that they are authorized to do so by their orders. The authorities of the sending State shall give sympathetic consideration to requests from the receiving State concerning this matter.

Article VII

1. Subject to the provisions of this Article, a. the military authorities of the sending State shall have the right to exercise within the receiving State all criminal and disciplinary jurisdiction conferred on them by the law of the sending State over all persons subject to the military law of that State;

b. the authorities of the receiving State shall have jurisdiction over the members of a force or civilian component and their dependents with respect to offences committed within the territory of the receiving State and punishable by the law of that State.

2.a. The military authorities of the sending State shall have the right to exercise exclusive jurisdiction over persons subject to the military law of that State with respect to offences, including offences relating to its security, punishable by the law of the sending State, but not by the law of the receiving State.

b. Vastaanottajavaltion viranomaisilla on yksinomainen tuomiovalta joukkojen ja siviilihenkilöstön jäseniin ja näiden huollettaviin nähden koskien rikoksia, mukaan lukien kyseisen valtion turvallisuuteen liittyvät rikokset, jotka ovat rangaistavia sen mutta eivät lähettäjävaltion lain nojalla.

c. Tässä kappaleessa ja tämän artiklan 3 kappaleessa valtion turvallisuuteen kohdistuvia rikoksia ovat:

i) maanpetos,
ii) sabotaasi, vakoilu tai minkä tahansa valtion virkasalaisuuksiin tai tämän valtion kansalliseen puolustukseen liittyviin salaisuuksiin liittyvän lain rikkominen.

3. Jos molemmilla valtioilla on rinnakkainen tuomiovalta, sovelletaan seuraavia sääntöjä:

a. Lähettäjävaltion sotilasviranomaisilla on ensisijainen oikeus harjoittaa tuomiovaltaa joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenien nähden, kun kyseessä ovat

i) rikokset ainoastaan kyseisen valtion omaisuutta tai turvallisuutta vastaan tai rikokset ainoastaan tämän valtion joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenen tai huollettavan henkilöä tai omaisuutta vastaan,

ii) rikokset, jotka johtuvat jostakin toimesta tai laiminlyönnistä virkatehtävissä.

b. Kaikkien muiden rikosten osalta vastaanottajavaltion viranomaisilla on ensisijainen oikeus harjoittaa tuomiovaltaa.

c. Jos valtio, jolla on ensisijainen oikeus, päättää olla harjoittamatta tuomiovaltaansa, sen tulee ilmoittaa asiasta toisen valtion viranomaisille niin pian kuin mahdollista. Sen valtion viranomaisten, jolla on ensisijainen oikeus, tulee suhtautua myönteisesti toisen valtion viranomaisten pyyntöön luopua oikeudesta tapauksissa, joissa tämä toinen valtio pitää tällaista luopumista erityisen merkittävänä.

4. Edellä olevat tämän artiklan määräykset eivät merkitse, että lähettäjävaltion sotilasviranomaisilla olisi mitään oikeutta harjoittaa tuomiovaltaa henkilöihin nähden, jotka ovat vastaanottajavaltion kansalaisia tai heillä on siellä kotipaikka, jolleivät he ole lähettäjävaltion joukkojen jäseniä.

5.a. Vastaanottaja- ja lähettäjävaltion viranomaiset auttavat toisiaan joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenen tai näiden huollettavien pidättämisessä vastaanottajavaltion alueella ja heidän toimittamisessaan sille

b. The authorities of the receiving State shall have the right to exercise exclusive jurisdiction over members of a force or civilian component and their dependents with respect to offences, including offences relating to the security of that State, punishable by its law but not by the law of the sending State.

c. For the purposes of this paragraph and of paragraph 3 of this Article a security offence against a State shall include:

(i) treason against the State;
(ii) sabotage, espionage or violation of any law relating to official secrets of that State, or secrets relating to the national defence of that State.

3. In cases where the right to exercise jurisdiction is concurrent the following rules shall apply:

a. The military authorities of the sending State shall have the primary right to exercise jurisdiction over a member of a force or of a civilian component in relation to

(i) offences solely against the property or security of that State, or offences solely against the person or property of another member of the force or civilian component of that State or of a dependent;

(ii) offences arising out of any act or omission done in the performance of official duty.

b. In the case of any other offence the authorities of the receiving State shall have the primary right to exercise jurisdiction.

c. If the State having the primary right decides not to exercise jurisdiction, it shall notify the authorities of the other State as soon as practicable. The authorities of the State having the primary right shall give sympathetic consideration to a request from the authorities of the other State for a waiver of its right in cases where that other State considers such waiver to be of particular importance.

4. The foregoing provisions of this Article shall not imply any right for the military authorities of the sending State to exercise jurisdiction over persons who are nationals of or ordinarily resident in the receiving State, unless they are members of the force of the sending State.

5.a. The authorities of the receiving and sending States shall assist each other in the arrest of members of a force or civilian component or their dependents in the territory of the receiving State and in handing

viranomaiselle, jonka on määrä harjoittaa tuomiovaltaa edellä olevien määräysten mukaisesti.

b. Vastaanottajavaltion viranomaiset ilmoittavat viipymättä lähettäjävaltion viranomaisille, jos joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsen tai näiden huollettava on pidätetty.

c. Jos syytettävä joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsen, jonka osalta vastaanottajavaltion on määrä harjoittaa tuomiovaltaansa, on lähettäjävaltion huostassa, pitää lähettäjävaltio häntä huostassaan, kunnes vastaanottajavaltio on asettanut hänet syytteeseen.

6.a. Vastaanottaja- ja lähettäjävaltion viranomaiset auttavat toisiaan tarvittavien rikoksia koskevien tutkimusten suorittamisessa ja todistusaineiston keräämisessä ja hankinnassa, mukaan lukien rikokseen liittyvien esineiden takavarikoiminen ja soveltuviissa tapauksissa niiden luovuttaminen. Tällaisten esineiden luovuttaminen voi kuitenkin edellyttää niiden palauttamista luovuttaneen viranomaisen määräämän ajan kuluessa.

b. Sopimuspuolten viranomaiset ilmoittavat toisilleen kaikkien sellaisten tapausten käsittelystä, joissa niillä on oikeus käyttää tuomiovaltaa.

7.a. Lähettäjävaltion viranomaiset eivät saa panna täytäntöön kuolemanrangaistusta vastaanottajavaltiossa, jos vastaanottajavaltion lainsäädännössä ei säädetä sellaista rangaistusta samanlaisessa tapauksessa.

b. Vastaanottajavaltion viranomaiset suhtautuvat myönteisesti lähettäjävaltion viranomaisten avunpyyntöön lähettäjävaltion viranomaisten antaman vankeustuomion täytäntöönpanemiseksi tämän artiklan määräysten mukaisesti vastaanottajavaltion alueella.

8. Kun toisen sopimuspuolen viranomaiset ovat käsitelleet syytetyä asiaa tämän artiklan määräysten mukaisesti ja syytetty on vapautettu tai tuomittu ja suorittaa tuomiotaan tai on suorittanut sen tai on armahdettu, toisen sopimuspuolen viranomaiset eivät saa syyttää häntä uudelleen samasta rikoksesta samalla alueella. Kuitenkaan mikään tässä kapaleessa ei estä lähettäjävaltion sotilasviranomaisia syyttämästä joukkojensa jäsentä sellaisesta kurinpitosääntöjen rikkomisesta teolla tai laiminlyönnillä, joka muodostaa rikoksen, josta toisen sopimuspuolen viranomaiset häntä syyttivät.

them over to the authority which is to exercise jurisdiction in accordance with the above provisions.

b. The authorities of the receiving State shall notify promptly the military authorities of the sending State of the arrest of any member of a force or civilian component or a dependent.

c. The custody of an accused member of a force or civilian component over whom the receiving State is to exercise jurisdiction shall, if he is in the hands of the sending State, remain with that State until he is charged by the receiving State.

6.a. The authorities of the receiving and sending States shall assist each other in the carrying out of all necessary investigations into offences, and in the collection and production of evidence, including the seizure and, in proper cases, the handing over of objects connected with an offence. The handing over of such objects may, however, be made subject to their return within the time specified by the authority delivering them.

b. The authorities of the Contracting Parties shall notify one another of the disposition of all cases in which there are concurrent rights to exercise jurisdiction.

7.a. A death sentence shall not be carried out in the receiving State by the authorities of the sending State if the legislation of the receiving State does not provide for such punishment in a similar case.

b. The authorities of the receiving State shall give sympathetic consideration to a request from the authorities of the sending State for assistance in carrying out a sentence of imprisonment pronounced by the authorities of the sending State under the provision of this Article within the territory of the receiving State.

8. Where an accused has been tried in accordance with the provisions of this Article by the authorities of one Contracting Party and has been acquitted, or has been convicted and is serving, or has served, his sentence or has been pardoned, he may not be tried again for the same offence within the same territory by the authorities of another Contracting Party. However, nothing in this paragraph shall prevent the military authorities of the sending State from trying a member of its force for any violation of rules of discipline arising from an act or omission which constituted an offence for which he was tried by the authorities of another Cont-

9. Milloin joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsentä tai niiden huollettavaa syytetään vastaanottajavaltion tuomiovallan nojalla, hänellä on oikeus:

a. välittömään ja nopeaan oikeudenkäyntiin,

b. saada ennen oikeudenkäyntiä tiedot häntä vastaan nostetuista syyteistä,

c. kuulustella todistajia, jotka todistavat häntä vastaan,

d. kutsua vastaanottajavaltion lainkäyttövallan alaisia todistajia puolustamaan itseään,

e. saada valitsemansa oikeudellinen avustaja tai saada avustaja kokonaan tai osittain maksutta vastaanottajavaltiossa käsittelyhetkellä voimassa olevien säännösten mukaisesti;

f. käyttää pätevän tulkin palveluja, jos hän pitää sitä tarpeellisena, sekä

g. keskustella lähettäjävaltion hallituksen edustajan kanssa ja oikeus tällaisen edustajan läsnäoloon oikeudenkäynnissä, jos tuomioistuimen säännöt sen sallivat.

10.a. Pysyvällä sotilasyksiköillä tai muodostelmilla on oikeus vartioida leirejä, laitoksia tai muita paikkoja, jotka ovat heidän hallussaan vastaanottajavaltion kanssa tehdyn sopimuksen johdosta. Joukkojen sotilaspoliisi voi ryhtyä kaikkiin sopiviin toimenpiteisiin taatakseen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen tällaisilla paikoilla.

b. Näiden paikkojen ulkopuolella tällainen sotilaspoliisi toimii vain sillä edellytyksellä, että vastaanottajavaltion viranomaisten kanssa on sovittu asiasta ja näiden viranomaisten kanssa yhteistoiminnassa ja vain siinä määrin kuin se on tarpeen kurin ja järjestyksen ylläpitämiseksi joukkojen jäsenten keskuudessa.

11. Kaikki sopimuspuolet pyrkivät sellaiseen lainsäädäntöön, jonka ne katsovat tarpeelliseksi riittävän turvallisuuden ja suojan takaamiseksi alueellaan muiden sopimuspuolten laitteiden, välineiden, omaisuuden, asiakirjojen ja virallisten tietojen osalta ja taatakseen sellaisten henkilöiden rankaisemisen, jotka rikkovat tässä tarkoituksessa annettuja lakeja.

VIII artikla

1. Jokainen sopimuspuoli luopuu esittämästä muille sopimuspuolille korvausvaatimuksia koskien sellaista omaisuutta, jonka

racting Party.

9. Whenever a member of a force or civilian component of a dependent is prosecuted under the jurisdiction of a receiving State he shall be entitled:

a. to a prompt and speedy trial;

b. to be informed, in advance of trial, of the specific charge or charges made against him;

c. to be confronted with the witnesses against him;

d. to have compulsory process for obtaining witnesses in his favour, if they are within the jurisdiction of the receiving State;

e. to have legal representation of his own choice for his defence or to have free or assisted legal representation under the conditions prevailing for the time being in the receiving State;

f. if he considers it necessary, to have the services of a competent interpreter; and

g. to communicate with a representative of the Government of the sending State and, when the rules of the court permit, to have such a representative present at his trial.

10. a. Regularly constituted military units or formations of a force shall have the right to police any camps, establishments or other premises which they occupy as the result of an agreement with the receiving State. The military police of the force may take all appropriate measures to ensure the maintenance of order and security on such premises.

b. Outside these premises, such military police shall be employed only subject to arrangements with the authorities of the receiving State and in liaison with those authorities, and in so far as such employment is necessary to maintain discipline and order among the members of the force.

11. Each Contracting Party shall seek such legislation as it deems necessary to ensure the adequate security and protection within its territory of installations, equipment, property, records and official information of other Contracting Parties, and the punishment of persons who may contravene laws enacted for that purpose.

Article VIII

1. Each Contracting Party waives all its claims against any other Contracting Party for damage to any property owned by it and

se omistaa ja joka on sen maa-, meri- tai ilmavoimien käyttämää, jos kyseisen vahingon

i) aiheutti toisen sopimuspuolen asevoimien jäsen tai työntekijä suorittaessaan tehtäviään Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisen operaation yhteydessä, tai

ii) tai jos se aiheutui toisen sopimuspuolen omistamasta tai sen asevoimien käytössä olevasta ajoneuvosta, aluksesta tai ilma-aluksesta, edellyttäen että joko vahingon aiheuttanutta ajoneuvoa, alusta tai ilma-alusta käytettiin Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisen operaation yhteydessä, tai että vahinko aiheutui tällaiseen toimintaan käytetylle omaisuudelle.

Sopimuspuolen toiseen sopimuspuoleen kohdistamista meripelastusvaatimuksista luovutaan edellyttäen, että pelastettu alus tai lasti oli sopimuspuolen omistama ja että asevoimat käyttivät sitä Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisen operaation yhteydessä.

2.a. Tapauksessa, jossa vahinkoa aiheutui tai syntyi, siten kuin 1 kappaleessa mainitaan, muulle omaisuudelle, jonka sopimuspuoli omistaa ja joka sijaitsee sen alueella, muiden sopimuspuolten vastuusta päättää sekä vahingon suuruuden arvioi tämän kappaleen b-kohdan mukaisesti valittu yksittäinen välimies, elleivät asianomaiset sopimuspuolet toisin sovi. Välimies päättää myös samasta tapauksesta syntyvistä vastaavuuksista.

b. Edellä a-kohdassa tarkoitettu välimies valitaan asianomaisten sopimuspuolten välillä sopimuksella vastaanottajavaltion kansalaisten joukosta, joilla on tai on ollut korkea oikeudellinen virka. Mikäli sopimuspuolet eivät kykene kahden kuukauden kuluessa sopimaan välimiehestä, voi kumpi tahansa sopimuspuoli pyytää Pohjois-Atlantin neuvoston sijaisten puheenjohtajaa valitsemaan henkilön, jolla on edellä mainitut ominaisuudet.

c. Välimiehen tekemät päätökset ovat lopullisia ja sopimuspuolia sitovia.

d. Välimiehen päättämät korvaussummat jaetaan tämän artiklan 5 kappaleen e-kohdan i, ii ja iii alakohdan määräysten mukaisesti.

e. Asianomaiset sopimuspuolet maksavat samansuuruisina osuuksina välimiehen palk-

used by its land, sea or air armed services, if such damage:

(i) was caused by a member or an employee of the armed services of the other Contracting Party in the execution of his duties in connection with the operation of the North Atlantic Treaty; or

(ii) arose from the use of any vehicle, vessel or aircraft owned by the other Contracting Party and used by its armed services, provided either that the vehicle, vessel or aircraft causing the damage was being used in connection with the operation of the North Atlantic Treaty, or that the damage was caused to property being so used.

Claims for maritime salvage by one contracting Party against any other Contracting Party shall be waived, provided that the vessel or cargo salvaged was owned by a Contracting Party and being used by its armed services in connection with the operation of the North Atlantic Treaty.

2.a. In the case of damage caused or arising as stated in paragraph 1 to other property owned by a Contracting Party and located in its territory, the issue of the liability of any other Contracting Party shall be determined and the amount of damage shall be assessed, unless the Contracting Parties concerned agree otherwise, by a sole arbitrator selected in accordance with sub-paragraph b. of this paragraph. The arbitrator shall also decide any counter-claims arising out of the same incident.

b. The arbitrator referred to in sub-paragraph a. above shall be selected by agreement between the Contracting Parties concerned from amongst the nationals of the receiving State who hold or have held high judicial office. If the Contracting Parties concerned are unable, within two months, to agree upon the arbitrator, either may request the Chairman of the North Atlantic Council Deputies to select a person with the aforesaid qualifications.

c. Any decision taken by the arbitrator shall be binding and conclusive upon the Contracting Parties.

d. The amount of any compensation awarded by the arbitrator shall be distributed in accordance with the provisions of paragraph 5 e. (i), (ii) and (iii) of this Article.

e. The compensation of the arbitrator shall be fixed by agreement between the Contrac-

kion, joka määrätään asianomaisten sopimuspuolten välisellä sopimuksella, ja välttämättömät välimiehen tehtävien hoitamiseen liittyvät kulut.

f. Sopimuspuoli luopuu kuitenkin vaatimuksestaan tapauksissa, jossa vahinko on alle

Belgia: BEF 70,000
 Kanada: CAD 1,460
 Tanska: DKK 9,670
 Ranska: FRF 490,000
 Islanti: ISK 22,800
 Italia: ITL 850,000
 Luxemburg: LUF 70,000
 Alankomaat: NLG 5,320
 Norja: NOK 10,000
 Portugali: PTE 40,250
 Yhdistynyt kuningaskunta: GBP 500
 Yhdysvallat: USD 1,400.

Muut sopimuspuolet, joiden omaisuutta on vahingoitettu saman tapauksen yhteydessä, luopuvat myös vaateestaan yllä olevaan summaan asti. Mikäli näiden valuuttojen vaihtokursseissa esiintyy huomattavia eroja, sopimuspuolet sopivat näiden summien asianmukaisista tarkistuksista.

3. Tämän artiklan 1 ja 2 kappaleessa ilmaisu "sopimuspuolen omistama" kun kyseessä on alus, sisältää myös tilanteen, jolloin sopimuspuoli on vuokrannut aluksen ilman miehistöä (bare boat charter) tai määrännyt sen samoilla ehdoilla käyttöönsä tai jonka se on takavarikoinut (paitsi silloin kun menettämisvaaran tai korvausvastuun kantaa joku muu kuin sopimuspuoli).

4. Sopimuspuolet luopuvat esittämästä toisille sopimuspuolille korvausvaatimuksia, jotka koskevat niiden asevoimien jäsenelle virkatehtävässä aiheutunutta vammaa tai kuolemaa.

5. Korvausvaatimukset (muut kuin sopimukseen liittyvät vaatimukset sekä ne vaatimukset, joihin sovelletaan tämän artiklan 6 ja 7 kappaleita), jotka johtuvat joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenten toimista tai laiminlyönneistä virkatehtävissä, tai muista toimista, laiminlyönneistä tai tapahtumista, joista joukot tai siviilihenkilöstö ovat oikeudellisesti vastuussa ja jotka vastaanottajavaltion alueella aiheuttavat vahinkoa kolmansille osapuolille, joista kukaan ei ole sopimuspuoli, käsittelee vastaanottajavaltio seuraavi-

ting Parties concerned and shall, together with the necessary expenses incidental to the performance of his duties, be defrayed in equal proportions by them.

f. Nevertheless, each Contracting Party waives its claim in any such case where the damage is less than:

Belgium: B. fr. 70,000
 Canada: S 1,460
 Denmark: Kr. 9,670
 France: F. fr. 490,000
 Iceland: Kr. 22,800
 Italy: Li. 850,000
 Luxembourg: L. fr. 70,000
 Netherlands: Fl. 5,320
 Norway: Kr. 10,000
 Portugal: Es. 40,250
 United Kingdom: £ 500
 United States: \$ 1,400.

Any other Contracting Party whose property has been damaged in the same incident shall also waive its claim up to the above amount. In the case of considerable variation in the rates of exchange between these currencies the Contracting Parties shall agree on the appropriate adjustments of these amounts.

3. For the purposes of paragraphs 1 and 2 of this Article the expression "owned by a Contracting Party" in the case of a vessel includes a vessel on bare boat charter to that Contracting Party or requisitioned by it on bare boat terms or seized by it in prize (except to the extent that the risk of loss or liability is borne by some person other than such Contracting Party).

4. Each Contracting Party waives all its claims against any other Contracting Party for injury or death suffered by any member of its armed services while such member was engaged in the performance of his official duties.

5. Claims (other than contractual claims and those to which paragraphs 6 or 7 of this Article apply) arising out of acts or omissions of members of a force or civilian component done in the performance of official duty, or out of any other act, omission or occurrence for which a force or civilian component is legally responsible, and causing damage in the territory of the receiving State to third parties, other than any of the Contracting Parties, shall be dealt with by the receiving State in accordance with the

en määräysten mukaisesti:

a. Vaatimukset rekisteröidään, käsitellään ja sovitaan tai tuomitaan niiden vastaanottajavaltion lakien ja asetusten mukaisesti, jotka koskevat sen omien asevoimien toiminnoista johtuvia vaatimuksia.

b. Vastaanottajavaltio voi sopia kyseiset vaatimukset, ja vastaanottajavaltio suorittaa sovittun tai tuomion määräämän suuruisen maksun omassa valuutassaan.

c. Kyseinen maksu, joka on joko suoritettu sovittelun tai vastaanottajavaltion toimivaltaisen tuomioistuimen antaman tuomion mukaisesti, tai kyseisen tuomioistuimen antamassa tuomiossa eväty maksu, on lopullinen ja sopimuspuolia sitova.

d. Kaikista vastaanottajavaltion maksamista korvausvaatimuksista niihin liittyvine yksityiskohtaisine tietoineen sekä ehdotetusta korvauksen jaosta e-kohdan (i), (ii) ja (iii)-alakohtien mukaisesti ilmoitetaan asianomaisille lähettäjävaltioille. Mikäli vastausta ei anneta kahden kuukauden kuluessa, katsotaan ehdotettu korvausten jako hyväksytyksi.

e. Vaatimusten täyttämisestä tämän artiklan edeltävän kohdan ja 2 kappaleen mukaisesti aiheutuneet kustannukset jaetaan sopimuspuolten kesken seuraavasti:

i) Kun yksi lähettäjävaltio on yksin vastuussa, määrätty tai tuomittu summa jaetaan siten, että vastaanottajavaltio maksaa 25 % ja lähettäjävaltio 75 %.

ii) Kun useampi kuin yksi valtio on vastuussa vahingosta, määrätty tai tuomittu summa jaetaan tasan niiden kesken; jos vastaanottajavaltio ei kuitenkaan ole yksi vastuussa olevista valtioista, sen osuus on puolet kunkin lähettäjävaltion osuudesta.

iii) Kun sopimuspuolten asevoimat aiheuttivat vahingon ja kun vahinkoa ei ole mahdollista lukea erityisesti yhden tai useamman asevoiman syyksi, määrätty tai tuomittu summa jaetaan tasan kyseisten sopimuspuolten kesken; jos vastaanottajavaltio ei ole yksi niistä valtioista, jonka asevoimat aiheuttivat vahingon, sen osuus on puolet kunkin lähettäjävaltion osuudesta.

iv) Asianomaisille lähettäjävaltioille lähetetään puolivuositain lausunto summista,

following provisions:

a. Claims shall be filed, considered and settled or adjudicated in accordance with the laws and regulations of the receiving State with respect to claims arising from the activities of its own armed forces.

b. The receiving State may settle any such claims, and payment of the amount agreed upon or determined by adjudication shall be made by the receiving State in its currency.

c. Such payment, whether made pursuant to a settlement or to adjudication of the case by a competent tribunal of the receiving State, or the final adjudication by such a tribunal denying payment, shall be binding and conclusive upon the Contracting Parties.

d. Every claim paid by the receiving State shall be communicated to the sending States concerned together with full particulars and a proposed distribution in conformity with sub-paragraphs e. (i), (ii) and (iii) below. In default of a reply within two months, the proposed distribution shall be regarded as accepted.

e. The cost incurred in satisfying claims pursuant to the preceding sub-paragraphs and para. 2 of this Article shall be distributed between the Contracting Parties, as follows:

(i) Where one sending State alone is responsible, the amount awarded or adjudged shall be distributed in the proportion of 25 per cent. chargeable to the receiving State and 75 per cent. chargeable to the sending State.

(ii) Where more than one State is responsible for the damage, the amount awarded or adjudged shall be distributed equally among them: however, if the receiving State is not one of the States responsible, its contribution shall be half that of each of the sending States.

(iii) Where the damage was caused by the armed services of the Contracting Parties and it is not possible to attribute it specifically to one or more of those armed services, the amount awarded or adjudged shall be distributed equally among the Contracting Parties concerned: however, if the receiving State is not one of the States by whose armed services the damage was caused, its contribution shall be half that of each of the sending States concerned.

(iv) Every half-year, a statement of the sums paid by the receiving State in the cour-

jotka vastaanottajavaltio on maksanut puolen vuoden aikana sellaisissa tapauksissa, joissa ehdotettu prosentteihin perustuva jako on hyväksytty, sekä pyyntö kulujen korvaamisesta. Kulut korvataan mahdollisimman pikaisesti vastaanottajavaltion valuutassa.

f. Mikäli tämän kappaleen b- ja e-kohtien määräysten soveltaminen aiheuttaisi sopimuspuolelle merkittäviä vaikeuksia, sopimuspuoli voi pyytää Pohjois-Atlantin neuvostoa järjestämään toisenlaisen sopimuksen.

g. Joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenen ei saa kohdistaa mitään toimenpiteitä vastaanottajavaltiossa häntä vastaan annettujen tuomioiden täytäntöönpanemiseksi asiassa, joka on johtuu hänen virkatehtävistään.

h. Lukuunottamatta niitä tapauksia, joissa tämän kappaleen e-kohtaa sovelletaan tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitettuihin korvausvaatimuksiin, tämän kappaleen määräykset eivät koske korvausvaatimuksia, jotka johtuvat laivan ohjaamisesta tai toiminnasta tai rahdin lastauksesta, kuljetuksesta tai purkamisesta tai liittyvät sellaiseen. Tämä ei koske kuitenkaan kuolemantapauksesta tai henkilövahingosta johtuvia korvausvaatimuksia, joihin ei sovelleta tämän artiklan 4 kappaletta.

6. Joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenille esitetty korvausvaatimukset, jotka aiheutuvat laittomista toimista tai laiminlyönneistä vastaanottajavaltiossa, ja jotka eivät ole tapahtuneet virkavelvollisuuksia suorittaessa, käsitellään seuraavalla tavalla:

a. Vastaanottajavaltion viranomaiset käsittelevät korvausvaatimuksen ja arvioivat sen esittäjälle maksettavan korvauksen kohtuullisella ja oikeudenmukaisella tavalla ottaen huomioon kaikki tapauksen asianhaarat, mukaan lukien vammautuneen henkilön käytöksen, ja valmistaa asiasta raportin.

b. Raportti jaetaan lähettäjävaltion viranomaisille, jotka sitten viipymättä päättävät, haluavatko he tarjota *ex gratia* maksun ja mikäli niin, minkä suuruisen summan.

c. Mikäli tarjous *ex gratia* maksusta tehdään ja vaatimuksen esittäjä hyväksyy sen kokonaiskorvaukseksi, lähettäjävaltion viranomaiset suorittavat maksun ja ilmoittavat vastaanottajavaltiolle päätöksestään ja maksetusta summasta.

se of the half-yearly period in respect of every case regarding which the proposed distribution on a percentage basis has been accepted, shall be sent to the sending States concerned, together with a request for reimbursement. Such reimbursement shall be made within the shortest possible time, in the currency of the receiving State.

f. In cases where the application of the provisions of sub-paragraphs b. and e. of this paragraph would cause a Contracting Party serious hardship, it may request the North Atlantic Council to arrange a settlement of a different nature.

g. A member of a force or civilian component shall not be subject to any proceedings for the enforcement, of any judgement given against him in the receiving State in a matter arising from the performance of his official duties.

h. Except in so far as sub-paragraph e. of this paragraph applies to claims covered by paragraph 2 of this Article, the provisions of this paragraph shall not apply to any claim arising out of or in connexion with the navigation or operation of a ship or the loading, carriage, or discharge of a cargo, other than claims for death or personal injury to which paragraph 4 of this Article does not apply.

6. Claims against members of a force or civilian component arising out of tortious acts or omissions in the receiving State not done in the performance of official duty shall be dealt with in the following manner:

a. The authorities of the receiving State shall consider the claim and assess compensation to the claimant in a fair and just manner, taking into account all the circumstances of the case, including the conduct of the injured person, and shall prepare a report on the matter.

b. The report shall be delivered to the authorities of the sending State, who shall then decide without delay whether they will offer an *ex gratia* payment, and if so, of what amount.

c. If an offer of *ex gratia* payment is made, and accepted by the claimant in full satisfaction of his claim, the authorities of the sending State shall make the payment themselves and inform the authorities of the receiving State of their decision and of the

d. Mikään tässä kappaleessa ei vaikuta vastaanottajavaltion tuomioistuimen toimivaltaan käsitellä kannetta joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsentä vastaan, ellei maksua korvausvaatimuksen täyttämiseksi on suoritettu.

7. Korvausvaatimukset, jotka johtuvat lähettäjävaltion asevoimien ajoneuvon laittomasta käytöstä, käsitellään tämän artiklan 6 kappaleen mukaisesti, lukuun ottamatta tapauksia, joissa joukot tai siviilihenkilöstö on oikeudellisesti vastuussa.

8. Jos syntyy kiista siitä, oliko joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenen laiton toimi tai laiminlyönti tapahtunut virkatehtävissä tai oliko lähettäjävaltion asevoimien ajoneuvon käyttö luvaton, kysymys jätetään tämän artiklan 2 kappaleen b-kohdan mukaisesti määrätyleiselle välimehelle, jonka tästä antama päätös on lopullinen ja sitova.

9. Lähettäjävaltio ei vaadi vastaanottajavaltion tuomioistuimilta joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenille vapautusta lainkäyttövallasta vastaanottajavaltion tuomioistuimien siviililainkäyttövallan osalta, paitsi tämän artiklan 5 kappaleen g-kohdan edellyttämässä laajuudessa.

10. Lähettäjävaltion ja vastaanottajavaltion viranomaiset toimivat yhteistyössä niitä koskevissa tapauksissa todistusaineiston hankkimiseksi puolueettomalla oikeuskäsittelyä ja korvausvaatimusten määräämistä varten.

IX artikla

1. Joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenet tai näiden huollettavat voivat ostaa paikallisesti hyödykkeitä omaan käyttöönsä sekä tarvitsemiaan palveluita samojen ehtojen mukaisesti kuin vastaanottajavaltion kansalaiset.

2. Hyödykkeet, joita voidaan hankkia paikallisista lähteistä joukkojen tai siviilihenkilöstön toimeentuloon, ostetaan yleensä sellaisten viranomaisten kautta, jotka ostavat kyseisiä hyödykkeitä vastaanottajavaltion asevoimille. Jotta välttyäisiin sellaisilta ostoilta, joilla on haitallinen vaikutus vastaanottajavaltion talouteen, kyseisen valtion toimivaltaiset viranomaiset osoittavat tarvittaessa ne tuotteet, joiden ostaminen on rajoitettua tai kiellettyä.

3. Jollei muuta johdu sopimuksista, jotka jo ovat voimassa tai jotka voidaan tehdä tä-

sum paid.

d. Nothing in this paragraph shall affect the jurisdiction of the courts of the receiving State to entertain an action against a member of a force or of a civilian component unless and until there has been payment in full satisfaction of the claim.

7. Claims arising out of the unauthorized use of any vehicle of the armed services of a sending State shall be dealt with in accordance with paragraph 6 of this Article, except in so far as the force or civilian component is legally responsible.

8. If a dispute arises as to whether a tortious act or omission of a member of a force or civilian component was done in the performance of official duty or as to whether the use of any vehicle of the armed services of a sending State was unauthorized, the question shall be submitted to an arbitrator appointed in accordance with paragraph 2 b. of this Article, whose decision on this point shall be final and conclusive.

9. The sending State shall not claim immunity from the jurisdiction of the courts of the receiving State for members of a force or civilian component in respect of the civil jurisdiction of the courts of the receiving State except to the extent provided in paragraph 5 g. of this Article.

10. The authorities of the sending State and of the receiving State shall co-operate in the procurement of evidence for a fair hearing and disposal of claims in regard to which the Contracting Parties are concerned.

Article IX

1. Members of a force or of a civilian component and their dependents may purchase locally goods necessary for their own consumption, and such services as they need, under the same conditions as the nationals of the receiving State.

2. Goods which are required from local sources for the subsistence of a force or civilian component shall normally be purchased through the authorities which purchase such goods for the armed services of the receiving State. In order to avoid such purchases having an adverse effect on the economy of the receiving State, the competent authorities of that State shall indicate, when necessary, any articles the purchase of which should be restricted or forbidden.

3. Subject to agreement already in force or which may hereafter be made between the

män jälkeen lähettäjävaltion ja vastaanottajavaltion valtuuttamien edustajien kesken, vastaanottajavaltion viranomaiset ottavat täyden vastuun sopivista järjestelyistä, joilla annetaan joukoille tai siviilihenkilöstölle käyttöön niiden tarvitsemat rakennukset ja maa-alueet sekä niihin liittyvät laitteet ja palvelut. Nämä sopimukset ja järjestelyt ovat mahdollisimman pitkälle niiden sääntöjen mukaisia, jotka sääntelevät vastaanottajavaltion vastaavan henkilökunnan asuntoja ja majoitusta. Erityisen päinvastaisen sopimuksen puuttuessa rakennusten, maa-alueiden, laitteiden ja palveluiden käytöstä ja halluunotosta johtuvista oikeuksista ja velvollisuuksista määrätään vastaanottajavaltion lakien mukaisesti.

4. Joukkojen tai siviilihenkilöstön tarvitsemaa siivilityövoimaa koskevat tarpeet täytetään kuten vastaanottajavaltion vastaavat tarpeet ja vastaanottajavaltion viranomaisten avustuksella tapahtuvalla työnvälityksellä. Työehdot, erityisesti palkka, lisät sekä ehdot työntekijöiden suojelemiseksi määräytyvät vastaanottajavaltion lainsäädännön mukaisesti. Sellaisten siviilityöntekijöiden, jotka ovat joukkojen tai siviilihenkilöstön palveluksessa, ei katsota olevan kyseisten joukkojen tai siviilihenkilöstön jäseniä.

5. Mikäli joukoilla tai siviilihenkilöstöllä on sijaintipaikassaan puutteellinen lääkärin- tai hammashoito, näiden jäsenet ja huollettavat saavat lääkärin- ja hammashoitoa, mukaan lukien sairaalahoidon, samoilla ehdoilla kuin vastaanottajavaltion vastaava henkilökunta.

6. Vastaanottajavaltio suhtautuu suopeasti pyyntöihin, jotka koskevat joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenten pääsyä kuljetusvälineisiin ja matkalipuista myönnettäviä alennuksia. Pääsy kuljetusvälineisiin ja alennukset edellyttävät asianomaisten hallitusten välillä tehtäviä erityisjärjestelyjä.

7. Jollei yleisistä tai erityisistä sopimuspuolten välisistä rahoitusjärjestelyistä muuta johdu, joukkojen viranomaiset suorittavat viipymättä tämän artiklan 2, 3 ja 4 kappaleissa sekä tarvittaessa 5 ja 6 kappaleissa tarkoitetuista hyödykkeistä, asunnosta ja palveluista johtuvat maksut paikallisessa valuutassa.

8. Joukoille, siviilihenkilöstölle tai niiden

authorized representatives of the sending and receiving States, the authorities of the receiving State shall assume sole responsibility for making suitable arrangements to make available to a force or a civilian component the buildings and grounds which it requires, as well as facilities and services connected therewith. These agreements and arrangements shall be, as far as possible, in accordance with the regulations governing the accommodation and billeting of similar personnel of the receiving State. In the absence of a specific contract to the contrary, the laws of the receiving State shall determine the rights and obligations arising out of the occupation or use of the buildings, grounds, facilities or services.

4. Local civilian labour requirements of a force or civilian component shall be satisfied in the same way as the comparable requirements of the receiving State and with the assistance of the authorities of the receiving State through the employment exchanges. The conditions of employment and work, in particular wages, supplementary payments and conditions for the protection of workers, shall be those laid down by the legislation of the receiving State. Such civilian workers employed by a force or civilian component shall not be regarded for any purpose as being members of that force or civilian component.

5. When a force or a civilian component has at the place where it is stationed inadequate medical or dental facilities, its members and their dependents may receive medical and dental care, including hospitalization, under the same conditions as comparable personnel of the receiving State.

6. The receiving State shall give the most favourable consideration to requests for the grant to members of a force or of a civilian component of travelling facilities and concessions with regard to fares. These facilities and concessions will be the subject of special arrangements to be made between the Governments concerned.

7. Subject to any general or particular financial arrangements between the Contracting Parties, payment in local currency for goods, accommodation and services furnished under paragraphs 2, 3, 4 and, if necessary, 5 and 6, of this Article shall be made promptly by the authorities of the force.

8. Neither a force, nor a civilian com-

jäsenille taikka näiden huollettaville ei tämän artiklan mukaan myönnetä vapautusta veroista tai tulleista, jotka vastaanottajavaltion verosäännösten mukaan on suoritettava tavaroiden myynnistä ja palveluista.

X artikla

1. Milloin verotuksen oikeusvaikutus vastaanottajavaltiossa on riippuvainen asumisesta tai domisiilista, ajanjaksoja, joina joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsen on tämän valtion alueella ainoastaan sen johdosta, että hän on näiden joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsen, ei verotuksessa pidetä siellä asumisen ajanjaksoina, eikä niiden katsota aiheuttavan asuinpaikan tai domisiilin muutosta. Joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenet ovat verotuksesta vapautettuja vastaanottajavaltiossa heille tällaisina jäseninä lähettäjävaltion maksamien palkkojen ja palkkioiden osalta tai sellaisen aineellisen irtaimen omaisuuden osalta, jonka sijainti vastaanottajavaltiossa johtuu ainoastaan heidän tilapäisestä oleskelustaan siellä.

2. Tämä artikla ei estä joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenen verottamista voittoa tuottavasta toiminnasta (muu kuin hänen työsuhteensa tällaisena jäsenenä), jota hän saattaa harjoittaa vastaanottajavaltiossa. Tämä artikla ei myöskään, lukuun ottamatta tällaisen jäsenen palkkaa ja palkkioita tai 1 kappaleessa mainittua aineellista irtainta omaisuutta, estä määräämästä veroa, jonka tämä jäsen on vastaanottajavaltion lainsäädännön mukaan velvollinen suorittamaan, vaikka hänellä katsottaisiinkin olevan asuinpaikka tai domisiili tämän valtion ulkopuolella.

3. Tätä artiklaa ei sovelleta XI artiklan 12 kappaleessa määriteltyyn "tulliin".

4. Tässä artiklassa ilmaisu "joukkojen jäsen" ei käsitä henkilöä, joka on vastaanottajavaltion kansalainen.

XI artikla

1. Jollei tässä sopimuksessa ole nimenomaisesti toisin määrätty, joukkojen ja siviilihenkilöstön jäseniin sekä näiden huollettavina oleviin henkilöihin sovelletaan vastaanottajavaltion tulliviranomaisten hallinnoimia lakeja ja asetuksia. Vastaanottajavaltion tulliviranomaisilla on erityisesti vastaanottaja-

ponent, nor the members thereof, nor their dependents, shall by reason of this Article enjoy any exemption from taxes or duties relating to purchases and services chargeable under the fiscal regulations of the receiving State.

Article X

1. Where the legal incidence of any form of taxation in the receiving State depends upon residence or domicile, periods during which a member of a force or civilian component is in the territory of that State by reason solely of his being a member of such force or civilian component shall not be considered as periods of residence therein, or as creating a change of residence or domicile, for the purposes of such taxation. Members of a force or civilian component shall be exempt from taxation in the receiving State on the salary and emoluments paid to them as such members by the sending State or on any tangible movable property the presence of which in the receiving State is due solely to their temporary presence there.

2. Nothing in this Article shall prevent taxation of a member of a force or civilian component with respect to any profitable enterprise, other than his employment as such member, in which he may engage in the receiving State, and, except as regards his salary and emoluments and the tangible movable property referred to in paragraph 1, nothing in this Article shall prevent taxation to which, even if regarded as having his residence or domicile outside the territory of the receiving State, such a member is liable under the law of that State.

3. Nothing in this Article shall apply to 'duty' as defined in paragraph 12 of Article XI.

4. For the purposes of this Article the term 'member of a force' shall not include any person who is a national of the receiving State.

Article XI

1. Save as provided expressly to the contrary in this Agreement, members of a force and of a civilian component as well as their dependents shall be subject to the laws and regulations administered by the customs authorities of the receiving State. In particular the customs authorities of the receiving State

valtion laeissa ja asetuksissa olevien yleisten ehtojen mukaisesti oikeus tutkia joukkojen ja siviilihenkilöstön jäsenet ja näiden huollettavina olevat henkilöt sekä tutkia heidän matkatavaransa, ja ajoneuvonsa ja näiden lakien ja asetusten mukaisesti takavarikoida tavaroita.

2. a. Joukkojen tai siviilihenkilöstön virka-ajoneuvojen, jotka kulkevat omalla konevoimalla, väliaikainen maahantuonti ja maasta uudelleen vienti sallitaan tullivapaasti, kun esitetään tämän sopimuksen liitteenä olevan kaavan mukainen ajoneuvon tilapäinen maahantuontilupa.

b. Sellaisten ajoneuvojen, jotka eivät kulje omalla konevoimalla, väliaikaisessa maahantuonnissa noudatetaan tämän artiklan 4 kappaleen ja niiden maasta uudelleen viennissä 8 kappaleen määräyksiä.

c. Joukkojen tai siviilihenkilöstön virkaajoneuvot vapautetaan verosta, joka suoritetaan tieliikenteessä olevien ajoneuvojen käytöstä.

3. Virallisella sinetillä varustetut asiakirjat on vapautettu tullitarkastuksesta. Kuriireilla, riippumatta heidän asemastaan, jotka kuljettavat näitä asiakirjoja, täytyy olla III artiklan 2 kappaleen b-kohdan mukaisesti annettu henkilökohtainen siirtymismääräys. Tästä määräyksestä on käytävä ilmi kuljetettavien lähetysten lukumäärä, ja määräyksessä on todistettava, että lähetykset sisältävät vain virallisia asiakirjoja.

4. Joukot voivat tuoda tullittomasti maahan varusteita itselleen sekä kohtuulliset määrät elintarvikkeita sekä muita tarvikkeita ja tavaroita yksinomaan joukkojen käyttöön, sekä tapauksissa, joissa vastaanottajavaltio sen salli, siviilihenkilöstön ja näiden huollettavina olevien henkilöiden yksinomaiseen käyttöön. Tämä tulliton maahantuonti edellyttää, että maahantulopaikkakunnan tulliviranomaisen huostaan talletetaan sovittavien tulliasiakirjojen ohella todistus, jonka kaavasta vastaanottajavaltio ja lähettäjävaltio ovat keskenään sopineet ja jonka lähettäjävaltion tähän tarkoitukseen valtuuttama henkilö on allekirjoittanut. Todistuksia allekirjoittamaan valtuutetun henkilön määräämisasiakirja sekä allekirjoitusten ja käytettävien leimojen näytteet lähetetään vastaanottajavaltion tullihallinnolle.

5. Joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsen voi, kun hän saapuu ensimmäisen kerran aloittaakseen palvelun vastaanottajavaltiossa, tai kun hänen huollettavanaan oleva henkilö

shall have the right, under the general conditions laid down by the laws and regulations of the receiving State, to search members of a force or civilian component and their dependents and to examine their luggage and vehicles, and to seize articles pursuant to such laws and regulations.

2.a. The temporary importation and the re-exportation of service vehicles of a force or civilian component under their own power shall be authorized free of duty on presentation of a triptyque in the form shown in the Appendix to this Agreement.

b. The temporary importation of such vehicles not under their own power shall be governed by paragraph 4 of this Article and the re-exportation thereof by paragraph 8.

c. Service vehicles of a force or civilian component shall be exempt from any tax payable in respect of the use of vehicles on the roads.

3. Official documents under official seal shall not be subject to customs inspection. Couriers, whatever their status, carrying these documents must be in possession of an individual movement order, issued in accordance with paragraph 2 b. of Article III. This movement order shall show the number of despatches carried and certify that they contain only official documents.

4. A force may, import free of duty the equipment for the force and reasonable quantities of provisions, supplies and other goods for the exclusive use of the force and, in cases where such use is permitted by the receiving State, its civilian component and dependents. This duty-free importation shall be subject to the deposit, at the customs office for the place of entry, together with such customs documents as shall be agreed, of a certificate in a form agreed between the receiving State and the sending State signed by a person authorised by the sending State for that purpose. The designation of the person authorised to sign the certificates as well as specimens of the signatures and stamps to be used, shall be sent to the customs administration of the receiving State.

5. A member of a force or civilian component may, at the time of his first arrival to take up service in the receiving State or at the time of the first arrival of any dependent

ensimmäisen kerran saapuu hänen luokseen, tuoda maahan henkilökohtaiset tavaransa ja huonekalunsa tullittomasti palveluksen ajaksi.

6. Joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenet voivat tuoda tilapäisesti tullitta maahan omat yksityiset moottoriajoneuvonsa omaan tai huollettavina olevien henkilöidensä henkilökohtaiseen käyttöön. Tämä artikla ei velvoita myöntämään vapautusta verosta, joka on suoritettava yksityisten ajoneuvojen käytöstä tieliikenteessä.

7. Maahantuonti, joka tapahtuu joukkojen viranomaisen toimesta muuhun kuin näiden joukkojen tai sen siviilihenkilöstön yksinomaiseen käyttöön, sekä muu joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenten toimesta tapahtuva maahantuonti, kuin jota tarkoitetaan tämän artiklan 5 ja 6 kappaleessa, eivät oikeuta tämän artiklan mukaan tullittomuuteen tai vapautukseen muista ehdoista.

8. Tavaroita, jotka on tuotu maahan tullittomasti 2 kappaleen b-kohdan tai 4, 5 tai 6 kappaleen mukaan

a. voidaan vapaasti uudelleen viedä maasta, edellyttäen, että 4 kappaleen a-kohdan mukaan maahantuoduista tavaroista esitetään tulliviranomaiselle mainitun kohdan mukaan annettu todistus; tulliviranomaiset voivat kuitenkin tarkistaa, että maasta viedyt tavarat ovat niitä, jotka todistuksessa mainitaan, jos on olemassa todistus, ja että ne on tosiasiallisesti tuotu maahan 2 kappaleen b-kohdan tai 4, 5 tai 6 kappaleen ehtojen mukaisesti;

b. ei yleensä saa luovuttaa vastaanottajavaltiossa myymällä tai lahjoittamalla; erityisissä tapauksissa vastaanottajavaltion asianomaiset viranomaiset voivat kuitenkin sallia tällaisen luovutuksen asettamallaan ehdoilla (esimerkiksi ehdoin, että tulli ja vero maksetaan ja että noudatetaan kaupan ja valuutan valvontaa koskevia vaatimuksia).

9. Vastaanottajavaltiossa ostetut tavarat saadaan viedä maasta vain vastaanottajavaltiossa voimassa olevien määräysten mukaisesti.

10. Tulliviranomaiset myöntävät erityisiä helpotuksia rajojen ylittämiseen vakinaisesti muodostetuille yksiköille tai muodostelmille, edellyttäen, että asianomaisille tulliviranomaisille on ilmoitettu asiasta asianmukaisesti etukäteen.

11. Vastaanottajavaltio ryhtyy erityisjärjestelyihin, jotta polttoaine, öljy ja voiteluaineet voidaan toimittaa tulleilta ja veroilta joukko-

to join him, import his personal effects and furniture free of duty for the term of such service.

6. Members of a force or civilian component may import temporarily free of duty their private motor vehicles for the personal use of themselves and their dependents. There is no obligation under this Article to grant exemption from taxes payable in respect of the use of roads by private vehicles.

7. Imports made by the authorities of a force other than for the exclusive use of that force and its civilian component, and imports, other than those dealt with in paragraphs 5, and 6 of this Article, effected by members of a force or civilian component are not, by reason of this Article, entitled to any exemption from duty or other conditions.

8. Goods which have been imported duty-free under paragraphs 2 b., 4, 5 or 6 above:

a. may be re-exported freely, provided that, in the case of goods imported under paragraph 4. a certificate, issued in accordance with that paragraph, is presented to the customs office: the customs authorities, however, may verify that goods re-exported are as described in the certificate, if any, and have in fact been imported under the conditions of paragraphs 2 b., 4, 5 or 6 as the case may be;

b. shall not normally, be disposed of in the receiving State by way of either sale or gift: however, in particular cases such disposal may be authorized on conditions imposed by the authorities concerned of the receiving State (for instance, on payment of duty and tax and compliance with the requirements of the controls of trade and exchange).

9. Goods purchased in the receiving State shall be exported therefrom only in accordance with the regulations in force in the receiving State.

10. Special arrangements for crossing frontiers shall be granted by the customs authorities to regularly constituted units or formations, provided that the customs authorities concerned have been duly notified in advance.

11. Special arrangements shall be made by the receiving State so that fuel, oil and lubricants for use in service vehicles, aircraft

jen tai siviilihenkilöstön virka-ajoneuvojen, ilma-alusten ja laivojen käyttöön.

12. Tämän artiklan 1—10 kappaleessa:

"tulli" tarkoittaa tulleja ja muita tuonnista ja viennistä suoritettavia maksuja ja veroja, lukuun ottamatta maksuja ja veroja, jotka ovat vain maksuja tehdyistä palveluksista;

"maahantuonti" käsittää tavaroiden oton tullivarastosta tai jatkuvasta tullivalvonnasta, edellyttäen, että tavaroita ei ole viljelty, tuotettu eikä valmistettu vastaanottajavaltiossa.

13. Tämän artiklan määräyksiä sovelletaan tavaroihin ei vain silloin, kun ne tuodaan vastaanottajavaltioon tai viedään sieltä, vaan myös silloin, kun ne kuljetetaan sopimuspuolen läpi, jolloin ilmaisun "vastaanottajavaltio" tässä artiklassa katsotaan käsittävän jokaisen sopimuspuolen, jonka alueen kautta tavara kuljetetaan.

XII artikla

1. Vastaanottajavaltion tulli- tai veroviranomaiset voivat asettaa ehdoksi tämän sopimuksen mukaisten tulli- tai verovapautusten tai muiden huojennusten myöntämiselle sellaisten ehtojen noudattamisen, joita ne pitävät tarpeellisina väärinkäytön estämiseksi.

2. Nämä viranomaiset voivat evätä tämän sopimuksen mukaisen vapautuksen sellaisilta vastaanottajavaltioon tuotavilta tavaroilta, jotka on viljelty, tuotettu tai valmistettu tässä valtiossa ja jotka on sieltä viety maksamatta sellaisia veroja tai tulleja, jotka olisi ollut maksettava, jollei tavaroita olisi viety maasta. Tullivarastosta otettuja tavaroita pidetään maahan tuotuina, jos niitä on pidetty maasta vietyinä sen perusteella, että ne on pantu varastoon.

XIII artikla

1. Tulleja ja veroja koskevan lainsäädännön vastaisten rikkomusten estämiseksi vastaanottajavaltion ja lähettäjävaltion viranomaiset avustavat toisiaan selvitysten tekemisessä ja todistelun vastaanottamisessa.

2. Joukkojen viranomaiset antavat kaiken mahdollisen avun turvatakseen sen, että ne tavarat, jotka vastaanottajavaltion tulli- tai veroviranomaisten on takavarikoitava tai,

and vessels of a force or civilian component, may be delivered free of all duties and taxes.

12. In paragraphs 1—10 of this Article:

'duty' means customs duties and all other duties and taxes payable on importation or exportation, as the case may be, except dues and taxes which are no more than charges for services rendered;

'importation' includes withdrawal from customs warehouses or continuous customs custody, provided that the goods concerned have not been grown, produced or manufactured in the receiving State.

13. The provisions of this Article shall apply to the goods concerned not only when they are imported into or exported from the receiving State but also when they are in transit through the territory of a Contracting Party, and for this purpose the expression 'receiving State' in this Article shall be regarded as including any Contracting Party through whose territory the goods are passing in transit.

Article XII

1. The customs or fiscal authorities of the receiving State may, as a condition of the grant of any customs or fiscal exemption or concession provided for in this Agreement, require such conditions to be observed as they may deem necessary to prevent abuse.

2. These authorities may refuse any exemption provided for by this Agreement in respect of the importation into the receiving State of articles grown, produced or manufactured in that State which have been exported therefrom without payment of, or upon repayment of, taxes or duties which would have been chargeable but for such exportation. Goods removed from a customs warehouse shall be deemed to be imported if they were regarded as having been exported by reason of being deposited in the warehouse.

Article XIII

1. In order to prevent offences against customs and fiscal laws regulations, the authorities of the receiving and of the sending States shall assist each other in the conduct of enquiries and the collection of evidence.

2. The authorities of a force shall render all assistance within their power to ensure that articles liable to seizure by, or on behalf of, the customs or fiscal authorities of the

jotka niiden puolesta on takavarikoitava, luovutetaan näille viranomaisille.

3. Joukkojen viranomaiset antavat kaiken mahdollisen avun turvatakseen, että ne tullit, verot ja sakot maksetaan, jotka joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenten ja näiden huollettavina olevien henkilöiden on maksettava.

4. Joukoille tai siviilihenkilöstölle (ei joukkojen tai siviilihenkilöstön jäsenelle) kuuluvat virka-ajoneuvot ja tarvikkeet, jotka vastaanottajavaltion viranomaiset ovat takavarikoineet tämän valtion tulleva ja veroja koskevien lakien ja asetusten vastaisten rikkomusten yhteydessä, luovutetaan kysymyksessä olevien joukkojen asianomaisille viranomaisille.

XIV artikla

1. Joukot, siviilihenkilöstö ja näiden jäsenet sekä näiden huollettavat ovat lähettäjävaltion ulkomaanvaluuttaa koskevien säännösten alaisia ja myös vastaanottajavaltion säännösten alaisia.

2. Lähettäjä- ja vastaanottajavaltioiden ulkomaanvaluuttaa hoitavat viranomaiset voivat antaa erityismääräyksiä, joita sovelletaan joukkoihin tai siviilihenkilöstöön tai näiden jäseniin sekä näiden huollettaviin.

XV artikla

1. Jollei tämän artiklan 2 kappaleesta muuta johdu, tämä sopimus on voimassa, mikäli syntyy vihollisuuksia, joihin Pohjois-Atlantin sopimusta sovelletaan, lukuunottamatta sitä että VIII artiklan 2 ja 5 kappaleiden vaatimusten sopimista koskevat määräykset eivät koske sotavahinkoja, ja että kyseisten sopimuspuolten tulee viipymättä tarkistaa sopimuksen määräykset ja erityisesti III ja VII artiklojen määräykset ja ne voivat sopia sellaisista muutoksista, joita ne pitävät toivottavina ottaen huomioon sopimuksen soveltamisen välillään.

2. Mikäli tällaisia vihollisuuksia syntyy, kaikilla sopimuspuolilla on oikeus, antamalla toisille sopimuspuolille 60 päivän ennakkoilmoitus, keskeyttää minkä tahansa tämän sopimuksen määräyksen soveltaminen omalta osaltaan. Jos tätä oikeutta käytetään, sopimuspuolten on välittömästi neuvoteltava keskenään tavoitteena sopia sopivista määräyksistä, jotka korvaavat määräykset, joiden soveltaminen on keskeytetty.

receiving State are handed to those authorities.

3. The authorities of a force shall render all assistance within their power to ensure the payment of duties, taxes and penalties payable by members of the force or civilian component or their dependents.

4. Service vehicles and articles belonging to a force or to its civilian component, and not to a member of such force or civilian component, seized by the authorities of the receiving State in connection with an offence against its customs or fiscal laws or regulations shall be handed over to the appropriate authorities of the force concerned.

Article XIV

1. A force, a civilian component and the members thereof, as well as their dependents, shall remain subject to the foreign exchange regulations of the sending State and shall also be subject to the regulations of the receiving State.

2. The foreign exchange authorities of the sending and the receiving States may issue special regulations applicable to a force or civilian component or the members thereof as well as to their dependents.

Article XV

1. Subject to paragraph 2 of this Article, this Agreement shall remain in force in the event of hostilities to which the North Atlantic Treaty applies, except that the provisions for setting claims in paragraphs 2 and 5 of Article VIII shall not apply to war damage, and that the provisions of the Agreement, and, in particular of Articles III and VII, shall immediately be reviewed by the Contracting Parties concerned, who may agree to such modifications as they may consider desirable regarding the application of the Agreement between them.

2. In the event of such hostilities, each of the Contracting Parties shall have the right, by giving 60 days' notice to the other Contracting Parties, to suspend the application of any of the provisions of this Agreement so far as it is concerned. If this right is exercised, the Contracting Parties shall immediately consult with a view to agreeing on suitable provisions to replace the provisions suspended.

XVI artikla

Kaikki erimielisyydet sopimuspuolten välillä, jotka koskevat tämän sopimuksen tulkintaa tai soveltamista, sovitaan neuvottelemalla ilman ulkopuoliseen tuomiovaltaan turvautumista. Jollei tässä sopimuksessa ole nimenomaisesti toisin säädetty, erimielisyydet, joita ei voida ratkaista välittömällä neuvotteluilla, alistetaan Pohjois-Atlantin neuvoston ratkaistavaksi.

XVII artikla

Jokainen sopimuspuoli voi milloin tahansa pyytää jonkin tämän sopimuksen artiklan muuttamista. Pyyntö osoitetaan Pohjois-Atlantin neuvostolle.

XVIII artikla

1. Tämä sopimus ratifioidaan ja ratifioimiskirjat talletetaan mahdollisimman pian Amerikan Yhdysvaltojen hallituksen huostaan, joka ilmoittaa kaikille allekirjoittajavaltioille talletuspäivämäärän.

2. Tämä sopimus tulee voimaan kyseisten valtioiden välillä kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun neljä allekirjoittajavaltiota on tallettanut ratifioimiskirjansa. Kaikkien muiden allekirjoittajavaltioiden osalta sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun kukin on tallettanut ratifioimiskirjansa.

3. Sen jälkeen kun tämä sopimus on tullut voimaan, se on avoinna liittymistä varten jokaiselle valtiolle, joka liittyy Pohjois-Atlantin sopimukseen, jos Pohjois-Atlantin neuvosto hyväksyy liittymisen ja sen päättämien ehtojen mukaisesti. Liittyminen tapahtuu tallettamalla liittymiskirjat Amerikan Yhdysvaltojen hallituksen huostaan, joka ilmoittaa kullekin allekirjoittajalle ja liittyvälle valtiolle liittymiskirjojen talletuspäivämäärän. Jokaisen valtion osalta, jonka puolesta liittymiskirjat talletetaan, tämä sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua kyseisten asiakirjojen talletuspäivämäärästä.

XIX artikla

1. Sopimuspuoli voi irtisanoa tämän sopimuksen neljän vuoden kuluttua siitä päivästä, jona sopimus tulee voimaan.

2. Sopimuspuoli irtisanoo tämän sopimuksen osoittamalla kirjallisen ilmoituksen

Article XVI

All differences between the Contracting Parties relating to the interpretation or application of this Agreement shall be settled by negotiation between them without recourse to any outside jurisdiction. Except where express provision is made to the contrary in this Agreement, differences which cannot be settled by direct negotiation shall be referred to the North Atlantic Council.

Article XVII

Any Contracting Party may at any time request the revision of any Article of this Agreement. The request shall be addressed to the North Atlantic Council.

Article XVIII

1. The present Agreement shall be ratified and the instruments of ratification shall be deposited as soon as possible with the Government of the United States of America, which shall notify each signatory State of the date of deposit thereof.

2. Thirty days after four signatory States have deposited their instruments of ratification the present Agreement shall come into force between them. It shall come into force for each other signatory State thirty days after the deposit of its instrument of ratification.

3. After it has come into force, the present Agreement shall, subject to the approval of the North Atlantic Council and to such conditions as it may decide, be open to accession on behalf of any State which accedes to the North Atlantic Treaty. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Government of the United States of America, which shall notify each signatory and acceding State of the date of deposit thereof. In respect of any State on behalf of which an instrument of accession is deposited, the present Agreement shall come into force thirty days after the date of the deposit of such instrument.

Article XIX

1. The present Agreement may be denounced by any Contracting Party after the expiration of a period of four years from the date on which the Agreement comes into force.

2. The denunciation of the Agreement by any Contracting Party shall be effected by a

Amerikan Yhdysvaltojen hallitukselle, joka ilmoittaa kaikille muille sopimuspuolille kaikista tällaisista ilmoituksista ja niiden vastaanottamispäivämääristä.

3. Irtisanominen tulee voimaan yhden vuoden kuluttua siitä, kun Amerikan Yhdysvaltojen hallitus on vastaanottanut ilmoituksen. Tämän vuoden ajanjakson päätyttyä sopimus lakkaa olemasta voimassa sen irtisanovan sopimuspuolen osalta, mutta on edelleen voimassa muiden sopimuspuolten osalta.

XX artikla

1. Jollei tämän artiklan 2 ja 3 kappaleiden määräyksistä muuta johdu, tätä sopimusta sovelletaan vain sopimuspuolen emämaan alueella.

2. Kukin valtio voi kuitenkin ratifioimistai liittymiskirjojaan tallettaessaan tai milloin tahansa sen jälkeen Amerikan Yhdysvaltojen hallitukselle toimittamallaan ilmoituksella (edellyttäen, jos ilmoitettava valtio katsoo sen tarpeelliseksi, että tämä valtio ja kukin läheittäjävaltio tekevät erityisen sopimuksen) laajentaa tämän sopimuksen soveltamisalaa kaikkiin tai joihinkin alueisiin, joiden kansainvälisistä suhteista se vastaa Pohjois-Atlantin sopimuksen alueella. Tällöin tämä sopimus laajenee siinä mainitulle alueelle tai mainituille alueille kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun Amerikan Yhdysvaltojen hallitus on vastaanottanut ilmoituksen tai kolmenkymmenen päivän kuluttua erityisen sopimuksen tekemisestä, jos sitä edellytetään, tai kun sopimus on tullut voimaan XVIII artiklan nojalla siitä riippuen, mikä ajankohta on myöhäisin.

3. Valtio, joka on tehnyt tämän artiklan 2 kappaleen nojalla ilmoituksen, jolla se laajentaa tätä sopimusta koskemaan jotakin aluetta, jonka kansainvälisistä suhteista se vastaa, voi irtisanoa sopimuksen erikseen tämän alueen osalta XIX artiklan määräysten mukaisesti.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen. Tehty Lontoossa 19 päivänä kesäkuuta 1951 englannin ja ranskan kielellä, jotka kummatkin tekstit ovat yhtä todistusvoimaisia, yhtenä alkuperäiskappaleena, joka talletetaan Amerikan Yhdysvaltojen hallituksen arkistoihin. Amerikan Yhdysval-

written notification addressed by that Contracting Party to the Government of the United States of America which shall notify all the other Contracting Parties of each such notification and the date of receipt thereof.

3. The denunciation shall take effect one year after the receipt of the notification by the Government of the United States of America. After the expiration of this period of one year, the Agreement shall cease to be in force as regards the Contracting Party which denounces it, but shall continue in force for the remaining Contracting Parties.

Article XX

1. Subject to the provisions of paragraphs 2 and 3 of this Article, the present Agreement shall apply only to the metropolitan territory of a Contracting Party.

2. Any State may, however, at the time of the deposit of its instrument of ratification or accession or at any time thereafter, declare by notification given to the Government of the United States of America that the present Agreement shall extend (subject, if the State making the declaration considers it to be necessary, to the conclusion of a special agreement between that State and each of the sending States concerned), to all or any of the territories for whose international relations it is responsible in the North Atlantic Treaty area. The present Agreement shall then extend to the territory or territories named therein thirty days after the receipt by the Government of the United States of America of the notification, or thirty days after the conclusion of the special agreements if required, or when it has come into force under Article XVIII, whichever is the later.

3. A State which has made a declaration under paragraph 2 of this Article extending the present Agreement to any territory for whose international relations it is responsible may denounce the Agreement separately in respect of that territory in accordance with the provisions of Article XIX.

In witness whereof the undersigned Plenipotentiaries have signed the present Agreement. Done in London this nineteenth day of June, 1951, in the English and French languages, both texts being equally authoritative, in a single original which shall be deposited in the archives of the Government of the United States of America. The

tojen hallitus toimittaa siitä oikeaksi todistettut jäljennökset kaikille allekirjoittajavaltioille ja siihen liittyville valtioille.

Government of the United States of America shall transmit certified copies thereof to all the signatory and acceding States.

